

83.3/200001)
III 49
18851

Саъди Шерозӣ

Саъдии Шерозӣ

САДУ ЯК ҒАЗАЛ

Yet ctp. 7-S, 51-62

18851

САЪДИИ ШЕРОЗӢ

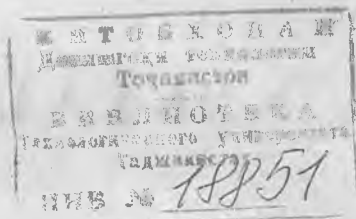
САДУ ЯК ҒАЗАЛ

Душанбе
«Ирфон»
2008

ББК 40.2+10 83.3/20000)
К-50 И 49

Мураттибон: *Қахҳори Расулиён,
Асо Мӯсоев*

Мухаррир: Рақибов М.

Саъдии Шерозӣ.

Қ-50 Саду як ғазал. – Душанбе: «Ирфон», 2008, 112 сах.

4700000000-025

К _____ - 2008
М 501 (12) - 2008

ББК 40. 2+10

ISBN 978-99947-55-98-1

© Расулиён Қ., 2008

СУХАНОФАРИН

Шайх Муслиҳиддин Саъдии Шерозӣ – ин ситораи тобноки адабиёти оламгири порсӣ, ки барҳақ ба ҳайси яке аз суханварони бузурги олам шинохта шудааст, дар қарни пурушӯби сездаҳум умр ба сар бурдааст. Дар бораи солҳои ҳаёти ӯ дар миёни муҳаққиқин ихтилофи назар аст. Аммо аксар бар он ақидаанд, ки шайх дар байни солҳои 1203-1209 дар шаҳри Шероз зода шуда, соли 1292 дар ҳамон ҷо падруди ҳаёт гуфтааст, ки имрӯз оромгоҳаш зиёратгоҳи хосу ом мебошад.

Саъдӣ ибтидо дар Шероз, баъдан дар мадориси Мустансария ва Низомияи Бағдод касби илму дониш кардааст. Пас аз анҷоми таҳсил, ба хотири зиёрати хонаи Худо роҳи Маккаю Мадинаро дар пеш гирифт, ки ин сафари ӯ басо тӯлонӣ шуд. Дар давоми чандин сол вай сарзаминҳои Ироқ, Шом, Ҳичоз, Яман, Озарбойҷон, Осиёи Сағир, Миср, Ҳабашистон, Ҳиндустон, Африқои Шимолӣ, Қошғар, Хуросон, Мовароуннаҳр ва гайраро саёҳат намуда, боз ба ватани азизаш бармегардад:

*Дар ақсои олам бигаштам басе,
Ба сар бурдам айём бо ҳар касе.
Таматтӯъ зи ҳар гӯшае ёфтам,
Зи ҳар хирмане хӯшае ёфтам.
Чу покони Шероз хокиниҳод
Надидам, ки раҳмат бар ин хок бод!
Таваллои ин мардони покбум,
Барангехтам хотир аз Шому Рум.*

Шайх Саъдӣ аз худ осори зиёд ва гаронкадре ба ёдгор гузоштааст, ки ҳудуди чихил сол пас аз ғавти шоир кулліёти асарҳояш аз ҷониби Алӣ ибни Аҳмад ибни Абӯбакри Бесутун бо тартиби зайл мураттаб гардид: 1. Муқаддима. 2. Дебоҷа. 3. Рисолаҳои мансур. 4. Гулистон. 5. Бӯстон. 6. Қасоиди арабӣ. 7. Қасоиди форсӣ. 8. Тайибот. 9. Бадоеъ. 10. Хавотим. 11. Ғазалиёти қадим. 12. Соҳибия. 13. Муламмаот. 14. Тарҷеот. 15. Муқаттаот. 16. Рубоӣёт. 17. Муфрадот. 18. Ҳазлиёт.

Ин осор, бахусус «Гулистон»-и ӯ шӯҳрати ҷаҳонӣ пайдо карда, на танҳо суҳанварони Шарқ, балки бузургтарин шуарои Ғарб низ ба вай пайравӣ кардаанд, ки И. Гётте, В. Гюго, Ш. Лафонтен, Ҳ. Массе, М. Волтер, А. Пушкин, С. Есенин аз ин қабиланд.

Донишмандони зиёди мамолики Шарку Ғарб ва Эрону Тоҷикистон, чун Шиблии Нуъмонӣ, Алтоф Ҳусайни Ҳолӣ, А. Е. Крымский, Н.Н. Холмогоров, Э.Г. Браун, Ян Рипка, Алии Даштӣ, Саъид Нафисӣ, Забеҳулло Сафо, Муҳаммадалии Фурӯғӣ, Маҳдии Муҳакқик, Абдулхусейни Зарринқуб, Фаридуни Ҷунайдӣ, Садриддин Айнӣ, Абдусалом Деҳотӣ, Холиқ Мирзозода, Наима Қаҳҳорова, Аълоҳон Афсаҳзод, Шокир Мухторов, Нозирҷон Арабзода ва бисёр дигарон паҳлуҳои гуногуни ҳаёту эҷодиёти ин паёмбари суҳанро ба риштаи таҳқиқ кашидаанд.

Сухани Шайх Саъдӣ ҷовидонист ва марбут барои ҳамаи давраҳо ва инсонҳо:

*Бани одам аъзои якдигаранд,
Ки дар офариниш зи як гавҳаранд.
Чу узве ба дард оварад рӯзгор,
Дигар узвҳоро намонад қарор,
Ту к-аз меҳнати дигарон беғамӣ,
Наишояд, ки номат ниҳанд одамӣ!*

Қаҳҳори Расулиён

САДУ ЯК ҒАЗАЛ

Тани одамӣ шариф аст ба чони одамият,
На ҳамин либоси зебост нишони одамият!
Агар одамӣ ба чашм асту даҳону гушу бинӣ,
Чӣ миёни нақши девору миёни одамият!
Хӯру хобу хашму шахват шағаб асту чахлу зулмат,
Ҳаявон хабар надорад зи чаҳони одамият!
Ба ҳақиқат одамӣ бошу гарна мурғ бошад,
Ки ҳамин суҳан бигӯяд ба забони одамият.
Магар одамӣ набудӣ, ки асири дев мондӣ?
Ки фаришта раҳ надорад ба макони одамият.
Агар ин дарандаҳӯй зи табиатат бимирад,
Ҳама умр зинда бошӣ ба равони одамият...
Таярони мурғ дидӣ; ту зи пойбанди шахват
Бадар ой, то бубинӣ таярони одамият!
На баёни фазл кардам, ки насихати ту гуфтам,
Ҳам аз одамӣ шунидем баёни одамият.

То каям интизор фармой?
Вақт н-омад, ки рӯй бинмой?
Агарам зинда боз хоҳӣ дид,
Ранча шав бештар, чаро н-ой?
Умр кутахтар аст, аз он ки ту низ
Дар дарозои ваъда афзой.
Аз ту кай бархурам, ки дар ваъда
Сипарӣ гашт аҳди барной.
Нарасидем дар туву нарасад,
Ҳеч бечораву шикебое.
Ба сари роҳат оварам ҳар шаб,
Дидае дар видои биной.
Рӯзи ман шаб шавад, шаб рӯзам,
Чун бибандӣ ниқобу бикшой.
Бар рухи Саъдӣ аз хаёли ту дӯш,
Заргарӣ буду симполой.

Агар ту фориғӣ аз ҳоли дӯстон, ёро!
Фароғат аз ту муяссар намешавад моро!
Туро дар ойина дидан ҷамоли талъати хеш
Баён кунад, ки чӣ будаст ношикеборо!
Биё, ки вақти баҳор аст, то ману ту ба ҳам
Ба дигарон нагузорем боғу саҳоро!
Ба ҷои сарви баланд истода дар лаби ҷӯй
Чаро назар накунӣ ёри сарвболоро?
Шамоице, ки дар авсофи ҳусну таркибаш
Маҷоли нутқ намонад забони гуёро.
Кӣ гуфт: «Дар руҳи зебо назар хато бошад?»
Хато бувад, ки набинанд руи зеборо!
Ба дӯстӣ, ки агар заҳр бошад, аз дастат
Чунон ба завқу иродат ҳурам, ки ҳалворо!
Касе маломати Вомиқ кунад ба нодонӣ,
Ҳабиби ман, ки надидаст руи Узроро!
Гирифтаи оташи пинҳон хабар намедорӣ,
Нигоҳ менакунӣ оби чашми пайдоро?
Нагуфтаи, ки ба яғмо равад дилат, Саъдӣ,
Ки охире бувад, охир, шабони ялдоро!
Ҳанӯз бо ҳама дардам умеди дармон аст,
Ки охире бувад, охир, шабони ялдоро!

Дуст медорам ман ин нолидани дилсӯзро
То ба ҳар навъе, ки бошад, бигзаронам рӯзро!
Шаб, ҳама шаб, интизори субҳрӯе меравад,
К-он сабоҳат нест ин субҳи чаҳонафрӯзро.
Ваҳ, ки гар ман боз бинам чехри меҳрафзои ӯ,
То қиёмат шукр гӯям толеи пирузро.
Гар ман аз санги маломат рӯй барпечам, занам!
Чон сипар карданд мардон новаки дилдӯзро!
Комҷӯёнро зи нокомӣ чашидан чора нест,
Бар зимистон сабр бояд толиби наврузро.
Оқилони хӯшачин аз сирри Лайлӣ гофиланд,
Ин каромат нест чуз Маҷнуни хирмансӯзро!
Ошиқони дину дунёбозро хосиятест,
К-он набошад зоҳидони молу ҷоҳандӯзро.
Дигареро дар каманд овар, ки мо худ бандаем,
Ресмон дар пой ҳочат нест дастомӯзро!
Саъдиё, дӣ рафту фардо ҳамчунон мавҷуд нест,
Дар миёни ину он фурсат шумор имрузро!

Имшаб сабуктар мезананд ин табли беҳангомро,
Ё вақти бедорӣ галат будаст мурги бомро.
Як лаҳза буд ин ё шабе, к-аз умри мо тороч шуд?
Мо ҳамчунон лаб бар лабе, нобаргирифта комро.
Ҳам тозаруям, ҳам хичил, ҳам шодмон, ҳам тангдил,
К-аз ӯҳда берун омадан натвонам ин инъомро.
Гар пой бар фарқам ниҳӣ, ташрифи қурбат медиҳӣ,
Қуз сар намедонам ниҳодан узр ин иқдомро.
Чун бахти неканҷомро бо мо ба кулӣ сулҳ шуд,
Бигзор, то қон медиҳад бадгӯи бадфарҷомро!
Саъдӣ алам шуд дар чахон, суфию омӣ, гӯ: бидон!
Мо бутпарастӣ мекунем, он гаҳ чунин асномо.

З-андоза берун ташнаам, соқӣ, биёр он обро!
Аввал маро сероб кун, он гаҳ бидеҳ асҳобро!
Ман низ чашм аз хоби хуш барменакардам пеш аз ин,
Рузи фироқи дӯстон шабхуш бигуфтам хобро.
Ҳар порсоро, к-он санам дар пеши хотир бигзарад,
Чашмаш ба абру афканад, ботил кунад, меҳробро.
Ман сайди ваҳшӣ нестам дар банди ҷони хештан,
Гар вай ба тирам мезанад, истодаам партобро!
Миқдори ёри ҳамнафас чун ман надонад ҳеҷ кас,
Моҳӣ, ки бар хушк уфтад, қимат бидонад обро.
Вақте дар обе ҳамчунон дастею пое мезадам,
Акнун ҳамон пиндоштам дарёи бепоёбро.
Имруз холо ғарқаам, то бар каноре уфтам,
В-он гаҳ ҳикоят мекунам то зиндаам ғарқобро.
Гар бевафой кардаме, яргӯ ба қоон бурдаме,
К-он кофир аъдо мекушад, в-ин сангдил аҳобро.
Фарёд медорад рақиб аз дасти муштоқони ӯ,
Овози мутриб дар саро заҳмат бувад баввобро.
- Саъдӣ, чу чавраш мебарӣ, наздики ӯ дигар марав!
- Эй бебасар, ман меравам, ӯ мекашад куллобро!

Мохруё, руи хуб аз ман матоб!
Бехато куштан чӣ мебинӣ савоб?
Душ дар хобам дар оғуш омадӣ
В-ин напиндорам, ки бидам чуз ба хоб.
Аз даруни сӯзноку чашми тар,
Нимае дар оташам, нимае дар об.
Новакашро ҷони дарвешон ҳадаф,
Нохунашро хуни мискинон хизоб.
Ў сухан мегӯяду дил мебарад,
Ў намак мерезаду мардум кабоб.
Ҳар кӣ бозояд зи дар пиндорам ўст,
Ташнаамискин об пиндорад сароб.
Ҳайф бошад бар чунон тан пераҳан,
Зулм бошад бар чунон сурат ниқоб!...
Бомдодон то ба шаб рӯят мапӯш,
То бипӯшонӣ ҷамоли офтоб!
Саъдиё, гар дар бараш хоҳӣ, чу чанг,
Гушмолат хӯрд бояд чун рубоб.

Мутаносибанду мавзун ҳаракоти дилфиребат,
Мутаваҷҷеҳ аст бо мо суханони беҳисебат.
Чу наметавон сабурӣ, ситамат кашам зарурӣ,
Магар одамӣ набошад, ки биранҷад аз итебат!
Агарам ту хасм бошӣ, наравам зи пеши тират,
В-агарам ту сел бошӣ, нагурезам аз нишебат.
Ба киёс дарнагунҷиву ба васф дарнаой,
Мутаҳайирам дар авсофи ҷамолу ҳусну зебат...
Аҷаб аз касе дар ин шаҳр, ки порсо бимонад,
Магар ӯ надида бошад руҳи порсофиребат!
Ту бурун хабар надорӣ, ки чӣ меравад зи ишқат,
Ба дар ой, гарна оташ бизанем дар ҳичебат!
Ту дарахти хубманзар ҳама мевай, валекин
Чӣ кунам ба дасти кӯтах, ки намерасад ба себат!
Ту шабе дар интизоре нанишастай, чӣ донӣ,
Ки чӣ шаб гузашт бар мунтазирони ношикебат?
Ту худ, эй шаби ҷудой, чӣ шабӣ бад-ин дарозӣ?
Бигузар, ки ҷони Саъдӣ бигудохт аз ниҳебат!

Он на зулф асту баногӯш, ки рӯз асту шаб аст,
В-он на болои санавбар, ки дарахти рутаб аст!
Он даҳон нест, ки дар ваҳми сухандон ояд,
Магар андар сухан оию бидонад, ки лаб аст.
Оташи рӯи ту з-ин гуна, ки дар халқ гирифт,
Аҷаб аз сӯхтагӣ нест, ки хомӣ аҷаб аст!
Одамӣ нест, ки ошиқ нашавад фасли баҳор,
Ҳар гиёҳе, ки ба Наврӯз начунбад ҳатаб аст!
Ҷунбиши сарв мапиндор, ки аз боди сабост,
На, ки аз нолаи мургони чаман дар тараб аст!
Хоҳам андар талабаш умр ба поён овард,
Гарчи роҳам на ба андозаи пои талаб аст.
Ҳама касро ба ту ин майл набошад, ки марост,
К-офтобӣ туву кӯтоҳназар мурғи шаб аст!
Ҳар қазое сабабе дораду ман дар гами дӯст-
Ачалам мекушаду дарди фироқам сабаб аст.
Сухани хеш ба бегона наёрам гуфтан,
Гиля аз дӯст ба душман на тариқи адаб аст!
Лекин ин ҳол маҳол аст, ки пинҳон монад,
Ту зиреҳ медарию пардаи Саъдӣ қасаб аст.

Эй лӯбати хандон, лаби лаълат кӣ газидаст?
В-аз боғи латофат гули рӯи ту кӣ чидаст?
Некӯтар аз ин мева ҳама умр кӣ хӯрдаст?
Ширинтар аз ин харбуза ҳаргиз кӣ буридаст?
Эй Хизр, ҳалолат накунам чашмаи ҳайвон,
Донӣ, ки Сикандар ба чӣ меҳнат талабидаст!
Ин хуни касе рехтай ё маи сурх аст?
Ё тути сиёҳ аст, ки бар чома чакидаст?
Бо чумла даромезию аз мо бигурезӣ,
Чурм аз ту набошад, гунаҳ аз бахти рамидаст!
Бисёр таваккуф накунад меваи пурбор,
Чун ом бидонанд, ки ширину расидаст.
Шукр аст, ки девор ба якбор бияфтод,
То боз нагӯӣ, ки кас ин боғ надидаст.
Гул низ дар он ҳафта даҳан боз намекард,
Имрӯз насими сахараш парда даридаст.
Рафт он ки фуқоъ аз ту кашоем дигар бор,
Моро бас аз ин кӯза, ки бегона макидаст.
Саъдӣ, дари бӯстони ҳавои дигаре зан,
В-ин кишта раҳо кун, ки дар он галла чаридаст!

Аз ҳар чӣ меравад сухани дӯст хуштар аст,
Пайғоми ошно нафаси рӯҳпарвар аст.
Ҳаргиз вучуди ҳозире ғойиб шундаӣ?
Ман дар миёни ҷамъу дилам ҷои дигар аст.
Шоҳид, ки дар миёна бувад, шамъ гу: «Бимир!»
В-ар ҳаст, агар ҷароғ набошад, мунаввар аст.
Абнӣ рӯзгор ба саҳро раванду боғ,
Саҳрою боғи зиндадилон кӯи дилбар аст.
Кош он ба ҳашмрафтаи мо оштикунон
Бозомадӣ, ки дидаи муштоқ бар дар аст!
Ҷоно, дилам ҷу уд бар оташ бисӯхтӣ!
В-ин дам, ки мезанам зи ғамат дуди мичмар аст.
Шабҳо, ки бе туам! Шаби гӯр аст дар ҳаёл!
В-ар бе ту бомдод кунам, рӯзи маҳшар аст!
Гесут анбаринаю гардан – тамои уд,
Маъшуқи хубруй чӣ муҳтоҷи зевар аст?
Саъдӣ, ҳаёли беҳуда бастӣ умеди васл,
Ҳаҷрат бикушту васл ҳанӯзат мусаввар аст.
Зинҳор, аз ин умеди дарозат, ки бар дил аст!
Ҳайҳот, аз ин ҳаёли маҳолат, ки дар сар аст!

Ин туй ё сарви бӯстонӣ ба рафтор омадаст?
Ё малак бар сурати мардум ба гулзор омадаст?
Уд месузанд ё гул медамад дар бӯстон?
Дустон, ё корвони мушки тотор омадаст?
Сорбоно, як назар бар руи он зебонигор
Гар ба ҷоне медиҳанд, инак харидор омадаст!
Ман дигар дар хона наншинам асиру дардманд,
Хоса ин соат, ки гуфтӣ гул ба бозор омадаст!
Гар ту инкори назар дар офариниш мекуни,
Ман ҳамегӯям, ки чашм аз баҳри ин кор омадаст.
Ваҳ, ки гар ман боз бидам руи ёри хешро,
Мурдари бинӣ, ки дар олам дигар бор омадаст!
Он чи бо ман меравад дар бандат, эй ороми ҷон!
Бо касе гӯям, ки дар банде гирифта омадаст!
Най, ки менолад ҳама дар маҷлиси озодагон,
З-он ҳаменолад, ки бар вай захми бисёр омадаст.
То напиндорӣ, ки баъд аз чашми хоболуди ту
То бирафтаӣ, хобам андар чашми бедор омадаст.
Саъдиё, гар ҳиммате дорӣ, манол аз ҷаври ёр!
То ҷаҳон будаст ҷаври ёр бар ёр омадаст.

Чашмат хуш асту бар асари хоб хуштар аст,
Таъми даҳонат аз шакари ноб хуштар аст.
Зинҳор, аз он табассуми ширин, ки мекунӣ,
К-аз хандаи шукуфаи сероб хуштар аст!
Шамъе ба пеши рӯи ту гуфтам, ки оварам,
Ҳочат ба шамъ нест, ки маҳтоб хуштар аст!
Дӯш орзуи хоби хушам буд як замон,
Имшаб назар ба рӯи ту аз хоб хуштар аст!
Дар хобгоҳи ошиқи сар бар канори дӯст,
Кимухти хорпушт зи синҷоб хуштар аст.
З-он сӯи баҳри оташ агар хониям ба луфт,
Рафтан ба рӯи оташам аз об хуштар аст.
З-оби равону сабзаву саҳрову лолазор
Бо ман мағӯ, ки чашм дар аҳбоб хуштар аст!
Заҳрам мадеҳ ба дасти рақибони тундхӯ,
Аз дасти худ бидеҳ, ки зи чуллоб хуштар аст.
Саъдӣ дигар ба гӯшаи ваҳдат намеравад!
Хилват хуш асту сӯҳбати асҳоб хуштар аст!
Ҳар боб аз ин китоби нигорин, ки баркунӣ,
Ҳамчун бихишт гӯӣ аз он боб хуштар аст.

Дида аз дидори хубон баргирифтан мушкил аст,
Ҳар ки моро ин насихат мекунад, беҳосил аст.
Ёри зебо, гар ҳазорат ваҳшат аз вай дар дил аст,
Бомдодон руи ӯ дидан сабоҳи муқбил аст.
Он ки дар чоҳи занахдонаш дили бечорагон
Чун малак маҳбус дар зиндони чоҳи Бобул аст.
Пеш аз ин ман даъвии парҳезгорӣ кардаме,
Боз меғӯям, ки ҳар даъвӣ, ки кардам, ботил аст!
Заҳр наздики хирадмандон агарчи қотил аст,
Чун зи дасти дӯст мегириӣ, шифои очил аст.
Ман қадам берун намеорам ниҳод аз кӯи дӯст,
Дӯстон, маъзур доредам, ки поям дар гил аст!
Бош, то девона гӯяндам ҳама фарзонагон,
Тарки ҷон натвон гирифтан то ту гӯӣ оқил аст.
Он ки меғӯяд: «Назар дар сурати хубон хатост»,
Ӯ ҳамин сурат ҳамебинад, зи маънӣ ғофил аст!
Сорбон, оҳиста рон, к-ороми ҷон дар маҳмил аст!
Чорпоён бор бар пуштанду моро бар дил аст!
Гар ба сад манзил фиروق афтад миёни мову дӯст,
Ҳамчунонаш дар миёни ҷони ширин манзил аст.
Саъдӣ, осон аст бо ҳар кас гирифтан дӯстӣ,
Лек чун пайванд шуд хӯ, боз кардан мушкил аст.

Имшаб, ба ростӣ, шаби мо рӯзи равшан аст,
Иди висоли дӯст алорағми душман аст!
Боди биҳишт мегузарад ё насими боғ?
Ё накхати даҳони ту ё бӯи лодан аст?
Ҳаргиз набошад аз тану ҷонат азизтар
Чашмам, ки дар сар асту равонам, ки дар тан аст.
Гардан ниҳам ба хизмату гӯшат кунам ба қавл,
То хотирам муқайяди он гӯшу гардан аст.
Эй подшоҳ, соя зи дарвеш вомагир!
Ночор хӯшачин бувад он ҷо, ки хирман аст!
Дур аз ту дар ҷаҳони фироқам маҷол нест,
Олам ба чашми тангдилон чашми сӯзан аст.
Ошиқ гурехтан натавонад зи дасти шавқ,
Ҳар ҷо, ки меравад, мутааллиқ ба доман аст.
Ширин бадар намеравад аз хона бе рақиб,
Донад Шакар, ки дафъи магас бодбезан аст.
Ҷаври рақибу сарзаниши аҳли рӯзгор
Бо ман ҳамон ҳикояти гови духулзан аст.
Бозони шоҳро ҳасад ояд бад-ин шикор,
К-он шоҳбозро дили Саъдӣ нишеман аст.
Қалби рақиб чанд бипӯшад ҳадиси ишқ,
Ҳарч он ба обгина бипӯшӣ, мубайян аст.

Машнав, эй дӯст, ки гайр аз ту маро ёре ҳаст!
Ё шабу рӯз ба чуз фикри туам коре ҳаст.
Ба каманди сари зулфат на ман афтодаму бас,
Ки ба ҳар ҳалқаи муят гирифторе ҳаст.
Гар бигӯям, ки маро бо ту сару коре нест,
Дару девор гувоҳӣ бидиҳад: коре ҳаст!
Ҳар ки айбам кунад аз ишқу маломат, гӯям:
То надидаст туро, бар манаш инкоре ҳаст.
Сабр бар чаври ракибат чӣ кунам, гар накунам?
Ҳама донанд, ки дар сӯҳбати гул хоре ҳаст.
На мани хомтамаъ ишқи ту меварзаму бас,
Ки чу ман сӯхта дар хайли ту бисёре ҳаст.
Ман чӣ дар пой ту резам, ки писанди ту бувад?
Ҷону сарро натавон гуфт, ки микдоре ҳаст.
Ман аз ин далқи муракқаъ бадар оям рӯзе,
То ҳама халқ бидонанд, ки зунноре ҳаст.
Ҳамаро ҳаст ҳамин доғи муҳаббат, ки марост,
Ки на ман мастаму дар даври ту хушёре ҳаст.
Ишқи Саъдӣ на ҳадисест, ки иинҳон монад,
Достонест, ки дар ҳар сари бозоре ҳаст.

Эй, ки гуфтӣ: «Ҳеҷ мушкил чун фироқи ёр нест»,
Гар умеди васл бошад, ҳамчунон душвор нест.
Халқро бедор бояд буд аз оби чашми ман,
В-ин аҷаб, к-он вақт мегирям, ки кас бедор нест.
Нуки мижгонам ба сурхӣ бар баёзи рӯи зард
Қиссаи дил менависад, ҳоҷати гуфтор нест!
Бедилонро айб кардам, лочарам бедил шудам,
Он гунахро ин укубат ҳамчунон бисёр нест.
Эй насими субҳ агар боз иттифоқи афтадат,
Офарин гӯй бар он ҳазрат, ки моро бор нест.
Борҳо рӯй аз парешонӣ ба девор оварам,
В-ар ғами дил бо касе гӯям, беҳ аз девор нест.
Мо забон андар кашидем аз ҳадиси халқу рӯй,
Гар ҳадисе ҳаст бо ёр аст, бо агёр нест.
Қодирӣ бар ҳар чӣ меҳохӣ магар озори ман,
З-он ки гар шамшер бар фарқам ниҳӣ, озор нест.
Эҳтимоли неш кардан вочиб аст аз баҳри нӯш,
Ҳамли кӯҳи Бесутун бар ёди Ширин бор нест.
Сарвро монӣ, валекин сарвро рафтор не,
Моҳро монӣ, валекин моҳро гуфтор нест.
Гар дилам дар ишқи ту девона шуд, айбаш макун,
Бадр бенуқсону зар беайбу гул бехор нест!
Лавҳашаллаҳ аз қаду болои он сарви сӣҳӣ,
З-он ки ҳамтояш ба зерӣ гунбади даввор нест!
Дӯстон гӯянд: «Саъдӣ, хайма бар гулзор зан»,
Ман гулуро дӯст медорам, ки дар гулзор нест.

Ин ки ту дорӣ, қиёмат аст, на қомат!
В-он на табассум, ки мӯъчиз асту каромат!
Ҳар ки тамошои рӯи чун қамарат кард,
Сина сипар кард пеши тири маломат.
Ҳар шабу рӯзе, ки бе ту меравад аз умр,
Ҳар нафасе меравад ҳазор надомат.
Умр набуд он чи гофил аз ту нишастам,
Боқии умр истодаам ба ғаромат.
Сарви хиромон чу қадди мӯътадилат нест,
Он ҳама васфаш, ки мекунанд ба қомат.
Чашми мусофир, ки бар ҷамоли ту афтад,
Азми раҳилаш бадар шавад ба иқомат.
Аҳли фариқайн дар ту хира бимонанд,
Гар биравӣ дар ҳисобгоҳи қиёмат.
Ин ҳама сахтию номуродии Саъдӣ
Чун ту писандӣ, саодат асту саломат.

Биё, ки навбати сулҳ асту дӯстию иноят,
Ба шарти он ки нагуем аз он чи рафт ҳикоят.
Бар ин яке шуда будам, ки гирди ишқ нагардам,
Қазои ишқ даромад, бидӯхт чашми диroyат.
Маломати мани мискин касе кунад, ки надонад,
Ки ишқ то ба чӣ ҳадд асту ҳусн то ба чӣ гоят!
Зи ҳирси ман чӣ кушояд, ту раҳ ба хештанам дех
Ки чашми сайъ заиф аст бе чароғи ҳидоят.
Маро ба дасти ту хуштар ҳалоки қони гиромӣ,
Ҳазор бор, ки рафтан ба дигаре ба ҳимоят.
Қинояте, ки бикардам, агар дуруст бибошад,
Фироқи рӯи ту чандин бас аст ҳадди қиноят.
Ба ҳеч рӯй нашояд хилофи рӯи ту кардан,
Кучо барам гила аз дасти подшоҳи вилоят?
Ба ҳеч сурате-андар набошад ин ҳама маънӣ,
Ба ҳеч сурате-андар набошад ин ҳама оят.
Қамоли ҳусни вучудат ба васф рост наояд,
Магар ҳам оина гӯяд чунон ки ҳаст ҳикоят.
Маро сухан ба ниҳоят расиду фикр ба поён,
Ҳанӯз васфи қамолат намерасад ба ниҳоят.

Ғуломи он сабукрӯхам, ки бо ман сар гарон дорад,
Ҷавобаш талх пиндорӣ, шакар зери забон дорад.
Маро гар дӯстӣ бо ӯ ба дӯзах мебарад, шояд,
Ба нақд андар бихишт аст, он ки ёри меҳрубон дорад.
Касеро, к-ихтиёре ҳасту маҳбубею машрубе,
Мурод аз бахту ҳаз аз умру мақсуд аз ҷаҳон дорад.
Бурун аз хӯрдану хуфтан ҳаёте ҳаст мардумро,
Ба ҷонон зиндагонӣ кун, баҳоим низ ҷон дорад!
Муҳаббат бо касе дорам, к-аз ӯ бо худ намеоям,
Ҷу булбул, к-аз нишоти гул фарог аз ошён дорад.
На мардӣ, гар ба шамшер аз ҷафои дӯст баргардӣ,
Духулро, к-андарун бод аст, з-ангуште фигон дорад.
Ба ташвиши қиёмат-дар, ки ёр аз ёр бигрезад,
Муҳиб аз хок бархезад, муҳаббат ҳамчунон дорад.
Хуш омад боди наврӯзӣ ба субҳ аз боғи пирӯзӣ,
Ба бӯи бӯстон монад, на бӯи бӯстон дорад!
Яке сар бар канори ёру хоби субҳ мустаълӣ,
Ҷӣ гам дорад зи мискине, ки сар бар остон дорад.
Ҷу Саъдӣ ишк танҳо бозу роҳат бину осоиш!
Ба танҳо мулк меронад, ки манзуре ниҳон дорад.

Шаби ошиқони бедил чӣ шаби дароз бошад?
Ту биё, к-аз аввали шаб дари субҳ боз бошад!
Аҷаб аст агар тавонам, ки сафар кунам зи дастат,
Ба кучо равад кабӯтар, ки асири боз бошад?
Зи муҳаббатат нахоҳам, ки назар кунам ба рӯят,
Ки муҳибби содиқ он аст, ки покбоз бошад.
Ба карашмаи иноят нигаҳе ба сӯи мо кун,
Ки дуои дардмандон зи сари ниёз бошад.
Сухане, ки нест тоқат, ки зи хештан бипӯшам,
Ба кадом дӯст гӯям, ки маҳалли роз бошад?
Чӣ намоз бошад онро, ки ту дар хаёл бошӣ?
Ту, санам, намегузорӣ, ки маро намоз бошад!
На чунин ҳисоб кардам, чу ту дӯст мегирифтам,
Ки санову ҳамд гӯему чафову ноз бошад.
Дигараш чу боз бинӣ, ғами дил мағӯй, Саъдӣ,
Ки шаби висол кӯтоҳу сухан дароз бошад.
Қадаме, ки баргирифтӣ ба вафову аҳди ёрон,
Агар аз бало битарсӣ, қадами маҷоз бошад.

Зинда шавад ҳар кӣ пеши дӯст бимирад,
Мурдадил аст он кӣ ҳеч дӯст нагирад!
Ҳар кӣ зи завқаш даруни сина сафо нест,
Шамъи дилаш рози шоҳиде нагузирад.
Толиби ишқӣ, диле чу мум ба даст ор!
Санги сияҳ сурати нигин напазирад.
Сад чу мани хаста дар фироқи ту мирад,
В-он ки туро бинаду ба дӯст нагирад!
Сурати сангиндиле кушандаи Саъдист,
Ҳар кӣ бад-ин сураташ кушанд, намирад!

Гуфтамаш сер бубинам, магар аз дил биравад,
Он чунон ҷой гирифтаст, ки мушкил биравад!
Диле аз санг бибояд ба сари роҳи видоъ,
То таҳаммул кунад он рӯз, ки маҳмил биравад!
Ашки ҳасрат ба сарангушт фуру мегирам,
Ки агар роҳ диҳам қофила дар гил биравад.
Раҳ надидам, чу бирафт аз назарам сурати дӯст,
Ҳамчу чашме, ки чароғаш зи муқобил биравад.
Мавҷам ин бор чунон киштии тоқат бишикаст,
Ки аҷаб дорам, агар тахта ба соҳил биравад.
Саҳл буд он ки ба шамшери итобам мекушт,
Қатли соҳибназар он аст, ки қотил биравад.
На аҷаб гар биравад қоидаи сабру шикеб,
Пеши ҳар чашм, ки он қадду шамоил биравад.
Қас надонам, ки дар ин шаҳр гирифтори ту нест,
Магар он қас, ки ба шаҳр ояду ғофил биравад.
Гар ҳама умр надодаст қасе дил ба ҳаёл,
Чун биёяд ба сари роҳи ту, бедил биравад.
Рӯй бинмой, қи сабр аз дили суфӣ бибарӣ!
Парда бардор, ки ҳуш аз сари окил биравад!
Саъдӣ ар ишқ набозад, ҷӣ кунад мулки вучуд?
Ҳайф бошад, ки ҳама умр ба ботил биравад!
Қимати васл надонад, магар озурдаи ҳаҷр,
Монда осуда бихуспад, чу ба манзил биравад.

Маро роҳат аз зиндагӣ дӯш буд,
Ки он мохрӯям дар оғӯш буд.
Чунон масти дидору ҳайрони ишк,
Ки дунёву динам фаромӯш буд!
Нагӯям ман аз лаъли ширингувор,
Ки заҳр аз кафи дасти ӯ нӯш буд!
Надонистам аз ғояти лутфу хусн,
Ки симу суман ё бару дӯш буд?
Ба дидору гуфтори чонпавараш
Саропои ман дидаю ғӯш буд.
Намедонам ин шаб, ки чун рӯз шуд?
Касе боздонад, ки бохуш буд.
Муаззин ғалат гуфт бонги намоз,
Мағар ҳамчу ман масту мадхуш буд?
Бигуфтему душман бидонисту дӯст,
Намонд он таҳаммул, ки сирпӯш буд!
Ба хобаш мағар дидай, Саъдиё!
Забон даркаш имрӯз, к-он дӯш буд!
Мабодо, ки ганче бубинад факир,
Ки натвонад аз хирс хомӯш буд.

На чандон орзумандам, ки васфаш дар баён ояд,
В-агар сад нома бинвисам ҳикоят беш аз он ояд.
Маро ту ҷони ширинӣ, ба талхӣ рафта аз аъзо,
Ало, эй ҷон, ба тан боз о, вагарна тан ба ҷон оят!
Маломатҳо, ки бар ман рафту саҳтиҳо, ки пеш омад,
Гар аз ҳар бобате фасле бигӯям, дoston ояд!
Чӣ парвои сухан гуфтан бувад муштоқи хидматро?
Ҳадис он гаҳ кунад булбул, ки гул бо бӯстон ояд.
Чӣ суд оби Фурот он гаҳ, ки ҷони ташна берун шуд,
Чу Маҷнун дар канор офтод, Лайли дар миён ояд.
Ман ин гул дӯст медорам, чаро к-аз бӯи мушкинаш,
Чунон мастам, ки гӯй бӯи ёри меҳрубон ояд!
Насими субҳро гуфтам: ту бо ӯ ҷонибе дорӣ,
К-аз он ҷониб, ки ӯ бошад, сабо анбарфишон ояд.
Гуноҳи туст, агар вақте бинолад ношикебое,
Надонистӣ, ки чун оташ дарандозӣ, духон ояд!
Хато гуфтам ба нодонӣ, ки чун ҷавре кунад Узро,
Намебояд, ки Вомикро шикоят бар забон ояд.
Қалам хосияте дорад, ки сар то сина бишкофӣ,
Дигар бораш чу фармой, ба фарки сар даvon ояд.
Замину боғу бӯстонро ба ишқи боди наврӯзӣ
Бибояд сохт бо ҷавре, ки аз боди хазон ояд.
Гарат хунобу гирад дил зи дасти дӯстон, Саъдӣ,
На шартӣ дӯстон бошад, ки аз дил бар забон ояд!

Хафтае меравад аз умру ба даҳ рӯз кашид,
К-аз гулистони чафо бўи вафое нарасид.
Он ки баргашту чафо карду ба ҳечам бифрухт,
Ба ҳама оламаш аз ман натавонанд харид.
Ҳар чи з-он талхтар андар ҳақи ман хоҳад гуфт,
Гу: «Бигӯ з-он лаби ширин, ки латиф асту лазид!»
Агар аз хор битарсам набарам домани гул,
Ком дар коми наҳанг асту бибояд талабид!
Аз ту бо маслиҳати хеш наменпардозам,
Ки маҳол аст, ки дар худ нигарад ҳар ки ту дид.
Офарин кардану дашном шунидан саҳл аст,
Чӣ аз ин беҳ, ки маро бо ту бувад гуфтушунид?
Чаҳди бисёр бикардам, ки нагӯям ғами дил,
Окибат чон ба даҳон омаду тоқат бирасид.
Охир, эй мутриб, аз ин пардаи ушшоқ бигард,
Чанд гӯй, ки маро парда ба чанги ту дарид?
Ташнағони лабат, эй чашмаи ҳайвон мурданд,
Чанд чун моҳии бар хушк тавонанд тапид?
Сухани Саъдӣ бишнава, ки ту худ зебой,
Хоса он вақт, ки дар гӯш кунӣ марворид!

Он кист, ки меравад ба нахчир
Пои дили дӯстон ба занчир?
Ҳамшираи ҷодувони Бобул,
Ҳамсои лӯъбатони Кашмир.
Ин аст бихишт, агар шунидӣ,
К-аз дидани ӯ ҷавон шавад пир!
Аз ишқи камони дасту бозуш
Афтода хабар надорад аз тир.
Наққош, ки сураташ бубинад
Аз даст бияфканад тавосир.
Эй саҳтҷафои сустпаймон,
Рафтию чунин бирафт тақдир!
Қутахназарон маломат аз ишқ
Бефоида мекунанду таҳзир.
Бо ҷон магар аз ҷасад барояд,
Хуне, ки фуру шудааст бо шир.
Гар ҷон талабад ҳабиби ушшок,
На сабр раво бувад, на таъхир!
Ҷӯро, ки мурод дӯст бошад,
Гӯ: тарки муроди хештан гир!
- Саъдӣ, чу асири ишқ мондӣ,
Таъбири ту чист?
- Тарки тадбир!

Муборактар шабу хуррамтарин рӯз,
Ба истикболам омад бахти фирӯз!
Духулзан ғӯ: ду навбат зан башорат,
Ки дӯшам қадр буд, имрӯз – Наврӯз!
Маҳ аст он ё малак ё одамизод?
Туй ё офтоби оламафрӯз?
Надонистӣ, ки зиддон дар каминанд,
Накӯ кардӣ алорағми бадомӯз!
Маро бо дӯст, эй душман, висол аст,
Туро гар дил нахоҳад, дида бардӯз!
Шабон, донам, ки аз дарди фироқат
Наёсудааст зи фарёди чаҳонсӯз.
Аз он торикии шабҳои хилват
Фитода дар ҳадиси ман чунин сӯз.
Гар он шабҳои боваҳшат набудӣ,
Намедонист Саъдӣ қадри имрӯз!

Буи баҳор омад, бинол, эй булбули шириннафас!
В-ар пойбандӣ ҳамчу ман, фарёд мекун дар қафас!
Маҳмули пешоҳангро аз ман бигӯй, эй сорбон:
«Ту хоб мекун бар шутур, то бонг бардорад ҷарас!»
Ширинбизоат бар мағас чандон, ки тундӣ мекунад,
ӯ бодбезан ҳамчунон дар дасту меояд мағас.
Панди хирадмандон чӣ суд анкун, ки баҳтам сахт шуд,
Гар ҷастам ин бор аз қафас, бедор бошам з-ин сипас.
Бо ҳар ки биншинам даме, к-аз ёди ӯ гофил шавам,
Чун субҳи беҳуршедам аз дил барнамеояд нафас.
Гар дӯст меояд барам ё теги душман бар сарам,
Ман бо касе афтодаам, к-аз вай напардозам ба кас.
Ман муфлисам дар қорвон, гу ҳар ки хоҳад қасд кун,
Нагзошт мутриб дар барам чандон ки бистонам асас.
Гар панд меҳохӣ, бидеҳ ва-ар банд меҳохӣ, бинеҳ!
Девона сар хоҳад ниҳод, он гаҳ ниҳад аз сар ҳавас.
Фарёди Саъдӣ дар ҷаҳон, афкандӣ эй ороми ҷон!
Чандин ба фарёд оварӣ? Боре ба фарёдаш бирас!

Агар дастам диҳад рӯзе, ки инсоф аз ту бистонам,
Қазои аҳди мозиро шабе дасте барафшонам.
Чунинат дӯст медорам, ки гар рӯзе фироқ афтад,
Ту сабр аз ман тавонӣ карду ман сабр аз ту натвонам!
Дилам сад бор мегуяд, ки чашм аз фитна барҳам неҳ!
Дигар раҳ дида меафтад бар он болои фаттонам.
Ту андар бӯстон бояд, ки пешн сарв биншинӣ,
Вагарна боғбон гуяд, ки дигар сарв наншонам!
Рафиқонам сафар карданд: ҳар ёре ба ақсое,
Хилофи ман, ки бигрифтаст доман дар муғилонам.
Фироқат сахт меояд, валекин сабр мебояд,
Ки гар бигрезам аз сахтӣ, рафиқи сустпаймонам!
Мапурсам: «Дӯш чун будӣ ба торикию танҳой?»
Шаби ҳаҷрам чӣ мепурсӣ, ки рӯзи васл ҳайронам!
Шабон оҳиста менолам, магар дардам ниҳон монад,
Ба гӯши ҳар ки дар олам расид овози пинҳонам.
Даме бо дӯст дар хилват – беҳ аз сад сол дар ишрат,
Ман озодӣ намехоҳам, ки бо Юсуф ба зиндонам!
Ман он мурғи сухандонам, ки дар хокам равам сурат.
Ҳанӯз овоз меояд, ки «Саъдӣ, дар гулистонам!»

Аз ту бо маслиҳати хеш наменпардозам,
Ҳамчу парвона, ки месӯзаму дар парвозам.
Гар тавонӣ, ки ба хубӣ дилам имрӯз бичӯй,
В-арна бисёр бичӯию наёбӣ бозам.
На чунон муфтақирам, к-аз назаре сер шавам,
Ё чунон ташна, ки Ҷайхун бинишонад озам.
Ҳамчу чангам сари таслиму иродат дар пеш,
Ту ба ҳар зарб, ки хоҳӣ базану бинвозам!
Гар ба оташ бариям сад раҳу берун орӣ,
Зари нобам, ки ҳамон бошам, агар бигудозам.
Гар ту он ҷавр писандӣ, ки ба сангам бизанӣ,
Аз ман ин чурм наёяд, ки хилоф оғозам.
Хидмате лоиқам аз даст наёяд, чӣ кунам?
Сар на чизест, ки дар пой азизон бозам.
Ман хароботияму ошику девонаю маст,
Бештар з-ин чӣ ҳикоят бикунад ғаммозам?
Мочарои дили девона биғуфтам ба табиб,
Ки ҳама шаб дари ҷашм аст ба фикрат бозам.
Гуфт аз ин навъ шикоят, ки ту дорӣ, Саъдӣ,
Дарди ишқ асту надонам, ки чӣ дармон созам?

Зи дастам барнамеҳезад, ки бе ёди ту биншинам,
Ба ҷуз рӯят намехоҳам, ки рӯи ҳеҷ кас бинам.
Ман аввал рӯз дониستم, ки бо Ширин дарафтодам,
Ки чун Фарҳод бояд шуст даст аз ҷони ширинам.
Туро ман дӯст медорам хилофи ҳар ки дар олам,
Агар таън аст бар ақлам, в-агар рахнаст дар динам!
Агар шамшер баргирӣ, сипар пешат бияндозам,
Ки бе шамшер худ куштӣ ба соидҳои симинам!
Баро, эй субҳи муштоқон, агар наздики рӯз омад,
Ки бигрифт ин шаби ялдо ҳилол аз моҳу парвинам.
Аз аввал ҳастӣ овардам, қафои нестӣ ҳурдам,
Кунун уммеди бахшоиш ҳамедорам, ки мискинам.
Диле чун шамъ мебояд, ки бар ҳолам бубахшояд,
Ки ҷуз вай кас намебинам, ки месӯзад ба болинам.
Ту ҳамчун гул – зи хандидан лабат бо ҳам намеояд,
Раво дорӣ, ки ман – булбул чу бӯтемор биншинам!
Рақиб ангушт мехояд, ки Саъдӣ, дида барҳам нех!
Матарс, эй боғбон, аз гул, ки мебинам, намечинам!

Шаби дароз ба уммеди субҳ бедорам,
Магар, ки бӯи ту орад насими асҳорам.
Ачаб, ки беҳи муҳаббат намедиҳад боре,
Ки бар вай ин ҳама борони шавқ меборам.
Аз остонаи хидмат кучо тавонам рафт,
Агар ба манзили қурбат намедиҳӣ борам?
Чӣ чурм рафт, ки бо ман сухан намегуӣ?
Чӣ кардаам, ки ба ҳичрони ту сазоворам?
Ҳанӯз бо ҳама бадахдиат дуогӯям,
Ҳанӯз бо ҳама бемеҳрият талабгорам.
Ман аз ҳикояти ишқи ту бас кунам? Ҳайҳот!
Магар ачал, ки бубандат забони гуфторам!
Ҳанӯз қиссаи ҳичрону достони фироқ
Ба сар нарафту ба поён расид тӯморам.
Агар ту умр дар ин мочаро кунӣ, Саъдӣ,
Ҳадиси ишқ ба поён расад? Напиндорам!
Ҳадиси дӯст нагӯям, магар ба ҳазрати дӯст,
Яке тамом бувад мутталеъ бар асрорам.

Ғами замона хӯрам ё фироқи ёр кашам?
Ба тоқате, ки надорам кадом бор кашам?
На қуввате, ки тавонам канора чустан аз ӯ,
На қудрате, ки ба шӯҳиш дар канор кашам.
На дасти сабр, ки дар остини ақл барам,
На пой ақл, ки дар домани қарор кашам.
Зи дӯстон ба ҷафо сергашта марде нест,
Ҷафои дӯст, занам, гар на мардвор кашам!
Чу метавон ба сабури кашид ҷаври адӯ,
Чаро сабур набошам, ки ҷаври ёр кашам!
Шароб хӯрдаам аз дасти ёр то ба саҳар,
Зарурат аст, ки дарди сари хумор кашам.
Гуле чу рӯи ту гар дар чаман падид ояд,
Камина дидаи Саъдиш пеш хор кашам.

Маро то нукра бошад, мефишонам!
Туро то буса бошад, меситонам!
В-агар фардо ба зиндон мебарандам,
Ба нақд ин соат андар бустонам!
Чаҳон, бигзор, то бар ман сарояд,
Ки коми дил ту буди аз чаҳонам!
Чи доманҳои гул бошад дар ин боғ,
Агар чизе нагуяд боғбонам!
Намедонистам аз бахти ҳумоюн,
Ки симурге фитад дар ошёнам.
Ту ишқ омӯхтӣ дар шаҳр моро,
Биё, то шарҳи он ҳам бар ту хонам!
Суханҳо дорам аз дасти ту бар дил,
Валекин дар ҳузурат безабонам;
Бигӯям, то бидонад душману дӯст,
Ки ман мастию мастурӣ надонам!
Агар ту сарви симинтан бар онӣ,
Ки хуни ман бирезӣ, ман бар онам!
Мағу: Саъдӣ муроди хеш бардошт,
Агар ту сангдил, ман меҳрубонам,
Ки то бошам, ҳаёлат мепарастам,
В-агар рафтам, саломат мерасонам!

Бигзор, то бигирям, чун абр дар баҳорон!
К-аз санг нола хезад рӯзи видои ёрон!
Бо сорбон бигӯед аҳволи оби чашмам,
То бар шутур набандад маҳмил ба рӯзи борон.
Ҳар к-ӯ шароби фурқат рӯзе чашида бошад,
Донад, ки сахт бошад қатъи умедворон.
Бигзоштанд моро дар дида оби ҳасрат,
Гирён чу дар қиёмат чашми гуноҳгорон.
Чандон, ки баршумурдам аз мочарои ишқат,
Андӯхи дил нагуфтам, илло як аз ҳазорон.
Эй субҳи шабнишинон, чонам ба тоқат омад,
Азбаски дер мондӣ чун шоми рӯзадорон!
Саъдӣ, ба рӯзгорон меҳре нишаста бар дил,
Берун наметавон кард, илло ба рӯзгорон!
Чандат кунам ҳикоят, шарҳ ин қадар кифоят,
Боқӣ наметавон гуфт, илло ба ғамгусорон.

Чӣ хуш бувад ду дилороми даст дар гардан,
Ба ҳам нишастану ҳалвои оштӣ хӯрдан!
Ба рӯзгори азизон, ки рӯзгори азиз
Дареғ бошад бе дӯстон ба сар бурдан!
Агар ҳазор чафо сарвқомате бикунад,
Чу худ биёяд, узраш бибояд овардан.
Чи шукр гӯямат, эй боди мушкбӯи висол,
Ки бӯстони умедам бихост пажмурдан!
Фироки рӯи ту он рӯз нафс куштан буд,
Назар ба рӯи ту имрӯз – рӯз парвардан!
Касе, ки қимати айёми васл нашносад,
Бибоядаш ду-се рӯзе муфориқат кардан.
Агар саре биравад бегуноҳ дар пое,
Ба хурдае зи бузургон нашояд озурдан.
Ба тозиёна, гирифтам, ки бедиле бизанӣ,
Кучо тавонад рафтан каманд дар гардан?
Камоли шавқ надоранд ошиқони сабур,
Ки эҳтимол надорад бар оташ афсурдан.
Гар одамисифатӣ, Саъдиё, ба ишқ бимир,
Ки мазхаби ҳаявон аст ҳамчунин мурдан!

Хушову хуррамо вақти ҳабибон
Ба бӯи субҳу бонги андалебон!
Хуш он соат: нишинад дӯст бо дӯст,
Ки сокин гардад ошӯби рақибон!
Сазои душманон он бех, ки бинанд,
Ҳабибон рӯй бар рӯи ҳабибон.
Насиб аз умри дунё нақди вақт аст,
Мабош, эй хушманд аз бенасибон!
Чу донӣ, к-аз ту чӯпонӣ наёяд,
Раҳо кун гӯсфандонро ба зёбон.
Ман ин риндону мастон дӯст дорам,
Хилофи порсоёну хатибон.
Бихил, то дар ҳақи ман ҳар чи хоҳанд
Бигӯянд ошноёну рақибон!
Лаби ширинлабонро ҳислате ҳаст,
Ки ғорат мекунад хуши лабибон.
Нишастам бо чавонмардони авбош,
Бишустам ҳар чи хондам аз адибон.
Кӣ медонад давои дарди Саъдӣ,
Ки ранчуранд аз ин иллат табибон!

Дар васф наёяд, ки чӣ ширин даҳан аст он!
Ин аст, ки дур аз лабу дандони ман аст он .
Ораз натавон гуфт, ки рӯи қамар аст ин,
Боло натавон гуфт, ки сарви чаман аст он!
Дар сарв расидаст, валекин ба ҳақиқат
Аз сарв гузаштаст, ки симинбадан аст он!
Ҳаргиз набувад ҷисм бад-ин хусну латофат,
Гӯй ҳама рӯҳ аст, ки дар пераҳан аст он!
Хол аст бад-он сафҳаи симини баногӯш?
Ё нуқтае аз ғолия бар ёсуман аст он?
Филҷумла қиёмат тӯй имрӯз дар офоқ,
Дар чашми ту пайдост, ки боби фитан аст он.
Гуфтам, ки дил аз чанбари зулфат бирахонам,
Тарсам натавонам, ки шикан бар шикан аст он!
Ҳар кас ки ба ҷон орзуи васли ту хоҳад,
Душвор барояд, ки муҳаққар саман аст он.
Марде, ки зи шамшери ҷафо рӯй битобад,
Дар кӯи вафо мард махонаш, ки зан аст он!
Гар хастадилене наъра занад бар сари кӯе,
Айбаш натавон гуфт, ки бехештан аст он.
Наздики ман он аст, ки ҳар ҷурму хатое,
К-аз соҳиби вачҳи ҳасан ояд, ҳасан аст он.
Саъдӣ сари савдои ту дорад, на сари хеш,
Ҳар ҷома, ки айёр бипӯшад, кафан аст он.

Эй боди бомдодӣ, хуш меравӣ ба шодӣ,
Пайванди руҳ кардӣ, пайгоми дӯст додӣ.
Бар бӯстон гузаштӣ ё дар бихишт будӣ?
Шод омадию хуррам, фархунда бахт бодӣ!
То ман дар ин сароям ин дар надида будам,
К-имруз пеши чашмам дар бӯстон кушодӣ.
Чун гул раванду оянд ин дилбарону хубон,
Ту дар баробари ман чун сарв истодӣ.
Аввал чароғ будӣ в-охиста шамъ гаштӣ,
Осон туро гирифтам, дар хирман уфтодӣ.
Айдун, ки менамояд дар рӯзгор хуснат,
Бас фитнаҳо физояд, ту – фитна аз кӣ зодӣ?
Хоҳам, ки бомдоде берун равӣ ба саҳро,
То бӯстон бирезад гулҳои бомдодӣ...
Ёре, ки бо қарине улфат гирифта бошад,
Ҳар вақт ёдаш ояд, ту дам ба дам ба ёдӣ.
Гар дар ғамат бимирам, шодӣ ба рӯзгорат,
Пайваста некувонро ғам хӯрдаанду шодӣ.
Чое, ки доғ гирад, дардаш даво пазирад,
Илло, ки доғи Саъдӣ, к-аввал назар ниҳодӣ!

Ин чӣ рафтор аст, к-ороми дил аз ман мебарӣ?
Хушам аз сар мерабой, ақлам аз тан мебарӣ!
Богу лоластон чӣ бошад? Остине барфишон!
Богбонро гу: биё, гар гул ба доман мебарӣ.
Руз шаб мебошад он соат, ки ҳамчун офтоб
Менамой рӯю дигар бор равзан мебарӣ.
Муят аз сар то камаргоҳ хушае бар хирман аст,
Зинҳор, ин хуша пинҳон кун, ки хирман мебарӣ.
Дин ба айёри бибурди ногаҳон аз дасти ман,
Дузд дар шаб раҳ занад, ту рӯзи равшан мебарӣ!
Гар ту баргардидӣ аз ман бе гуноҳу бе сабаб,
То магар ман низ баргардам, галат зан(н) мебарӣ!
Чун наояд дуд аз он хирман, ки оташ мезанӣ?
Ё бубандад хуни он мавзеъ, ки сӯзан мебарӣ?
Ин тариқи душманӣ бошад, на шарти дӯстӣ,
К-обруи дӯстон дар пеши душман мебарӣ!
Айби мискине макун, к-афтону хезон дар паят
Гар намеояд, ту занчираш ба гардан мебарӣ!
Саъдиё, гуфтори ширин пеши он кому даҳан!
Дур ба дарё мефиристӣ, зар ба маъдан мебарӣ!

Завке чунон надорад бе дӯст зиндагонӣ,
Дудам ба сар барояд 3-ин оташи ниҳонӣ!
Шероз дар набастаст бар корвон, валекин,
Моро намекушоянд аз қайди меҳрубонӣ.
Уштур, ки ихтиёраш дар дасти худ набошад,
Мебоядаш кашидан боре ба нотавонӣ.
Хуни ҳазор Вомиқ хӯрдӣ ба дилфиребӣ,
Даст аз ҳазор Узро бурдӣ ба дилситонӣ.
Суратнигори чинӣ бе хештан бимонад,
Гар суратат бубинад – сар то ба сар маонӣ!
Эй бар дари сароят ғавғои ишқбозон,
Ҳамчун бар оби ширин ошӯби корвонӣ.
Ту фориғию ишқат бозича менамояд,
То хирманат насӯзад, аҳволи мо надонӣ!
Меғуфтамат, ки ҷонӣ, дигар дарегам ояд,
Гар ғавҳаре беҳ аз ҷон мумкин бувад, ту онӣ!
Сарвӣ – чу дар самой, бадрӣ – чу дар ҳадисӣ!
Субҳӣ – чу дар канорӣ, шамъӣ – чу дар миёни!
Аввал чунин набудӣ, боре ҳақиқате шуд,
Дӣ ҳаззи нафс будӣ, имрӯз кути ҷонӣ.
Шаҳр они тусту шоҳӣ, фармой ҳар чи хоҳӣ,
Гар беамал бубахшӣ в-ар бегуноҳ биронӣ!
Руи умеди Саъдӣ бар хоки остонат,
Баъд аз ту кас надорад, ё ғояталамонӣ!

Зи ҳад бигзашт муштокию сабр андар ғамат, ёро
Ба васли худ давое кун дили девонаи моро!
Илочи дарди муштоқон табиби ом нашносад,
Магар Лайлӣ кунад дармон ғами Мачнуни шайдоро.
Гарат парвои ғамгинон нахоҳад буду мискинон,
Набоистӣ ба мо аввал намуд он рӯи зеборо!
Чу бинмудию бирбудӣ субот аз ақлу сабр аз дил,
Бибояд чорае кардан кунун он ношикеборо!
Маро савдон бутруён набудӣ пеш аз ин дар сар,
Валекин то туро дидам, гузидам роҳи савдоро.
Муроди мо висоли туст аз дунёву аз уқбо,
Вагарна бе шумо қадре набошад дину дунёро.
Чунон муштоқам, эй дилбар, ба дидорат, ки гар рӯзе
Барояд аз дилам оҳе, бисӯзад ҳафт дарёро.
Биё, то як замон имрӯз хуш бошем дар хилват,
Ки дар олам намедонад касе аҳволи фардоро!
Сухан ширин ҳамегӯй ба рағми душманон, Саъдӣ!
Вале бемори истиско чӣ донад таъми ҳалворо?

Гар даст диҳад ҳазор ҷонам,
Дар пой муборакат фишонам!
Охир ба сарам гузар кун, эй дӯст,
Ангор, ки хоки остонам!
Ҳар ҳукм, ки бар сарам биронӣ,
Саҳл аст, зи ҳештан маронам!
Ту худ сари васли мо надорӣ,
Ман одати баҳти хеш донам.
Охир, на ману ту дӯст будем?
Аҳди ту шикасту ман ҳамонам!
Ҳайҳот, ки чун ту шоҳбозе
Ташриф диҳад бар ошёнам!
Гар хона муҳаққар асту торик,
Бар дидаи равшанат нишонам!
Ман муҳраи меҳри ту нарезам,
Илло ки бирезад устухонам!
Маҷнунам, агар баҳои Лайлӣ
Мулки Арабу Аҷам ситонам!
Ман тарки висоли ту нагуям,
Илло, ба фироқи ҷисму ҷонам!
Гар номи ту бар сарам бигуянд,
Фарёд барояд аз равонам!
Шаб нест, ки дар фироқи рӯят
Зорӣ ба фалак намерасонам!
Ширини замон туй, ба таҳқиқ,
Ман бандаи Хусрави замонам...
Ҳар кас ба замони ҳештан буд,
Ман Саъдии охиразамонам!

Ман аз он рӯз, ки дар банди туам, озодам!
Подшоҳам, чу ба дасти ту асир афтодам!
Ҳама ғамҳои ҷаҳон ҳеҷ асар менакунад
Дар ман, азбаски ба дидори азизат шодам!
Хуррам он рӯз, ки ҷон меравад андар талабат,
То биёнд азизон ба муборакбодам!
Ман, ки дар ҳеҷ мақоме назадам хайман унс
Пеши ту рахт бияфкандаму дил бинҳодам.
Донӣ, аз давлати васлат чӣ тамаъ медорам:
Ёди ту маслиҳати хеш бибурд аз ёдам.
Ба вафои ту, к-аз он рӯз, ки дилбанди манӣ,
Дил бибастам ба вафои туву дар накшодам!
То ҳаёли қаду болои ту дар чашми ман аст,
Гар халоиқ ҳама сарванд, чу сарв озодам!
Ба суҳан рост наёяд, ки чӣ ширинсуҳанӣ,
В-ин аҷабтар, ки ту Ширинию ман Фарҳодам!
Дастгоҳе на, ки дар пой ту резам чун хок,
Ҳосил он аст, ки чун табли тихӣ пурбодам.
Менамояд, ки ҷафои фалак аз домани дил,
Даст кӯтаҳ накунад, то наканад бунёдам.
Дилам аз суҳбати Шероз ба кулӣ бигирифт,
Вақти он аст, ки пурсӣ хабар аз Бағдодам!
Ҳеҷ шак нест, ки фарёди ман он ҷо бирасад,
Аҷаб, ар Соҳиби девон, нарасад фарёдам!
Саъдиё, ҳубби ватан гарчи ҳадисест саҳеҳ,
Натавон мурд ба сахтӣ, ки ман ин ҷо зодам!»

Эй ба дидори ту равшан чашми оламбини ман!
Охират раҳме наояд бар дили мискини ман?
Сузнок афтода чун парвонаам дар пой ту,
Худ намесузад дилат чун шамъ бар болини ман?!
То туро дидам, ки дорӣ Сунбула бар офтоб,
Осмон ҳайрон бимонд аз ашки чун Парвини ман!
Гар баҳорон лолаю насрин наруяд, гу: «марӯй!»
Парда бардор, эй баҳори лолаю насрини ман!
Гар ба раъноӣ бурун ой, дарего сабру ҳуш!
В-ар ба шӯҳӣ дархиромӣ, вой ақлу дини ман!
Хор то кай? Лолае дар боғи уммедам нишон,
Заҳм то кай? Марҳаме бар ҷони дардогини ман!
На умед аз дӯстон дорам, на бим аз душманон!
То қаландарвор шуд дар қӯи ишқ оини ман!
Аз туршрӯии душман дар ҷавоби талхи дӯст,
Кам нагардад шӯриши табъи суханширини ман.
Халкро бар нолиши ман раҳмат омад чанд бор,
Худ нагӯй: «Чанд нолад Саъдии ғамгини ман?!»

Фироқи дӯстонаш боду ёрон,
Ки моро дур кард аз дӯстдорон!
Дилам дар банди танҳой бифарсуд,
Чу булбул дар қафас фасли баҳорон.
Ҳалоқи мо чунон осон гирифтаид,
Ки қатли мур дар пой саворон.
Ба хайли ҳар ки меоям ба зинҳор,
Намебинам ба чуз зинҳорҳорон.
Надонистам, ки дар поёни суҳбат,
Чунин бошад вафои ҳақгузорон!
Ба ганчи шойгон афтода будам,
Надонистам, ки бар ганҷанд морон!
Дило, гар дӯсте дорӣ ба ночор,
Бибояд бурданат ҷаври ҳазорон! -
Хилофи рои ёрон аст, Саъдӣ,
Ки баргарданд рӯзи тирборон.
Чӣ хуш бошад саре дар пой ёре
Ба ихлосу иродат ҷонсупорон!

Гувоҳе амин аст бар дарди ман
Сиришки равон бар рухи зарди ман.
Бубахшой бар нолаи андалеб,
Ало, эй гули нозпарварди ман!
Ки гар ҳам бад-ин навъ бошад фирок,
Ба кӯи ту бод оварад гарди ман.
Кӣ дидаст ҳаргиз чунин оташе,
К-аз ӯ мебарояд дами сарди ман!
Фигони ман аз дасти ҷаври ту нест,
Ки аз толеи модароварди ман!
Ман андархури бандагӣ нестам,
В-аз андоза берун ту дархӯрди ман!
Бадандеши нодон, ки матрут бод!
Надонам, чӣ мехоҳад аз тарди ман?
В-агар худ ман онам, ки инам сазост,
Бубахшу магир, эй ҷавонмарди ман!
Ту маъзур дорӣ ба инъоми хеш,
Агар заллате ояд аз қарди ман!
Ту дарде надорӣ, ки дардат мабод!
Аз он раҳматат нест бар дарди ман!

Ман аз дасти камондорони абрӯ
Намеорам гузар кардан ба ҳар сӯ.
Ду чашмам хира шуд аз рӯшноӣ,
Надонам, курси хуршед аст ё рӯ?
Биҳишт аст он, ки ман дидам, на рухсор!
Каманд аст он, ки ӯ дорад, на гесӯ!
Лабони лаъл – чун хуни кабӯтар,
Саводи зулф – чун парри парасту.
На он сарпанча дорад шӯҳи айёр,
Ки бо ӯ бартавон омад ба бозу.
Ҳама чон хоҳад аз ушшоқи мушток,
Надорад санги кӯчак дар тарозу.
Ғарибе сахт матбӯъ уфтодаст
Ба Туркистони рӯяш холи ҳинду!
Аҷаб, гар дар чаман бар пой хезад,
Ба пешаш сарв биншинад ба зону.
Лаби хандони ширинмантикашро
Нашояд гуфт чуз Заҳҳоки чоду.
В-агар биншинад андар маҳфили ом,
Дусад фарёд бархезад зи ҳар сӯ.
Ба ёди рӯи гулфоми гуландом
Ҳама шаб хор дорам зери пахлӯ.
Таҳаммул кун чафои ёр, Саъдӣ,
Ки чаври некувон занбест маъфу!

Эй боди субҳдам, хабари дилситон бигӯй!
Васфи чамоли он бути номехрубон бигӯй!
Бигзор мушк, бўи сари зулфи ёр биёр!
Ёди шакар макун, сухане з-он даҳон бигӯй!
Бастам ба ишқи мӯи миёнаш камар чу мӯ,
Гар вақт ёбӣ, ин сухан андар миён бигӯй!
Бо булбулони сӯхтаболи замири ман
Пайгоми он ду тӯтии шаккарфишон бигӯй!
Донам, ки боз бар сарои кӯяш гузар кунӣ,
Гар бишнавад, ҳадиси ман андар ниҳон бигӯй.
К-эй дил рабуда аз бари ман, ҳукм аз они туст,
Гар низ гӯям ба масал, тарки ҷон бигӯй!
Ҳар лаҳза рози дил ҷаҳадам бар сари забон,
Дил метапад, ки «умр бишуд, вораҳон бигӯй!»
Рози дил аз забон нашавад ҳаргиз ошкор,
Гар дил мувофиқат накунад, к-«эй забон бигӯй!»

Охир нигоҳе боз кун, вақте ки бар мо бигзарӣ!
Ё кибр манъат мекунад, к-аз дӯстон ёд оварӣ?
Нашнидаам андар Хутан бар сурате чандин фитан,
Ҳаргиз набошад дар чаман сарве бад-ин хушманзарӣ!
Суратгари дебои Чин гӯ: сурати рӯяш бубин!
Ё сурате, баркаш чунин ё тарк кун суратгарӣ!
З-абруи зангорикамон гар парда бардорӣ аён,
То Қавс бошад дар ҷаҳон, дигар набинад Муштарӣ.
Болои сарви бӯстон қадре надорад дилситон,
Хуршед бо рӯе чунон зулфе надорад анбарӣ.
То нақш мебандад фалак касро набудааст ин намак,
Хурӣ, надонам ё малак, фарзанди одам ё парӣ?
Фасли баҳор аст, эй нигор, андар канори ҷӯйбор,
Бо ошиқони сӯгвор бихром чун кабки дарӣ!
Дигар намедонам тариқ, аз даст рафтам чун гарик,
Инак лабонат чун ақиқ, азбаски хунам меҳурӣ!
Чун рафта бошам з-ин ҷаҳон, боз оядам рафта равон,
Гар ҳамчунин доманкашон, болои хокам бигзарӣ!
Аз лаълат оташ меҷаҳад, наълам дар оташ мениҳад,
Гар дигаре ҷон медиҳад, Саъдӣ, ту ҷон мепарварӣ!

Зинда бе дӯст хуфта дар ватане-
Масали мурдаест дар кафане.
Айшро бе ту айш натвон гуфт,
Чӣ бувад бе вучуди рӯҳ тане?
То сабо меравад ба бӯстонҳо,
Чун ту сарве надид дар чамане.
Офтобе хилофи имкон аст,
Ки барояд зи чайби пераҳане.
З-он шикан бар шикан қабоили зулф,
Ки балоест зери ҳар шикане.
Бар сари кӯи ишқ бозорест,
Ки наярзад ҳазор ҷон ба тане.
Ҷои он аст, агар бубахшой,
Ки набинӣ фақиртар зи мане.
Ҳафт кишвар намекунад имрӯз
Бе мақолоти Саъдӣ анҷумане.
Аз ду берун на: ё дилат санг аст?
Ё ба гӯшат намерасад сухане?

Рафтию ҳамчунон ба хаёли ман андарӣ,
Гуё, ки дар баробари чашмам мусавварӣ!
Фикрам ба мунтаҳои ҷамолат намерасад,
К-аз ҳарчи дар хаёли ман ояд, накутарӣ!
Маҳ бар замин нарафту парӣ парда барнадошт,
То зан барам, ки рӯи ту зан аст ё парӣ?
Ту худ фариштаӣ, на аз ин гил сириштаӣ,
Гар халқ аз обу хок, ту аз мушқу анбарӣ!
Моро шикоят зинти гар ҳаст, ҳам ба туст,
К-аз ту ба дигаре натавон бурд доварӣ.
Бо дӯст кунчи факр бихишт асту бӯстон,
Бе дӯст хок бар сари чоҳу тавонгарӣ!
То дӯст дар канор набошад ба коми дил,
Аз ҳеч неъмате натавонӣ, ки бар хӯрӣ.
Гар чашм дар сарат кунам аз гиря бок нест,
Зеро ки ту азизтар аз чашм дар сарӣ!
Чандон ки ҷаҳд буд, давидем дар талаб,
Кӯшиш ҷӣ суд, чун накунад бахт ёварӣ?
Саъдӣ, ба васли дӯст ҷу дастат намерасад,
Боре ба ёди дӯст замоне ба сар барӣ!

Гарам роҳат расонӣ, в-ар газой,
Муҳаббат бар муҳаббат мефазой.
Ба шамшер аз ту бегона нагардам,
Ки ҳаст аз дергаҳ боз ошноӣ!
Ҳама мургон ҳалос аз банд хоҳанд,
Ман аз қайдат намеҳоҳам раҳой!
Уқубат ҳар чи з-он душвортар нест,
Бар онам сабр ҳаст, илло ҷудой!
Агар бегонагон ташриф бахшанд,
Ҳанӯз аз дӯстон хуштар гадоӣ!
Манам ҷонову ҷоне бар лаб аз шавк,
Бидех, гар бӯсае дорӣ, баҳой!
Касоне айби мо бинанду гӯянд,
Ки рӯҳонӣ надонанд аз ҳавой.
Ҷамеи порсоён гӯ бидонанд,
Ки Саъдӣ тавба кард аз порсой!
Ҷунон аз ҳамру аз мизмору ноқус
Наметарсам, ки аз зӯҳри риёӣ!

Харгиз ҳасад набурдам бар мансабею моле,
Илло бар он ки дорад бо дилбаре висоле.
Донӣ, кадом давлат дар васф менаёяд?
Чашме, ки боз бошад ҳар лаҳза бар чамоле.
Хуррам тане, ки маҳбуб аз дар фарозаш ояд,
Чун ризқи некбахтон бе миннати суоле.
Ҳамчун ду мағзи бодом, андар яке хазина,
Бо ҳам гирифта унсе в-аз дигарон малоле.
Донӣ, кадом чоҳил бар ҳоли мо бихандад,
К-уро набуда бошад дар умри хеш ҳоле?
Баъд аз ҳабиб бар ман нагзашт чуз ҳаёлаш
В-аз пайкари заифам нагзошт чуз ҳаёле.
Аввал, ки гӯй бурдӣ, ман бурдаме ба дониш,
Гар судманд будӣ бе давлат эҳтиёле.
Соле висол бо ӯ як рӯз буд, гӯй
Рӯзе гараш набинам, бошад ба қадри соле!
Айёмо ба моҳе як шаб ҳилол бошад
В-он моҳи дилситонро ҳар шаб бувад ҳилоле!
Суфӣ назар набозад чуз бо чунин ҳарифе,
Саъдӣ ғазал нагуяд, чуз бар чунон ғизоле!

Ту аз ҳар дар, ки боз ой, бад-ин хубиву зебой,
Даре бошад, ки аз раҳмат ба рӯи халқ бикшой.
Маломатгӯи беҳосил турунҷ аз даст нашносад,
Дар он маъраз, ки чун Юсуф чамол аз парда бинмой.
Ба зевархо биёроянд вакте хубруёнро,
Ту симинтан чунон хубӣ, ки зевархо биёрой.
Чу булбул рӯи гул бинад, забонаш дар ҳадис ояд,
Маро дар рӯят аз ҳайрат фуру бастаст гӯёй.
Ту бо ин ҳусн натвонӣ, ки рӯй аз халқ дарпӯшӣ,
Ки ҳамчу офтоб аз чому хур аз чома пайдой.
Ту соҳибмансабӣ, чоно, зи мискинон наяндешӣ,
Ту хоболудай, бар чашми бедорон набахшой.
Гирифтам, сарви озодӣ, на аз моъи меҳин зодӣ?
Макун бегонагӣ бо мо, чу донистӣ, ки бо мой.
Дуое гар намегӯй, ба дашноме азизам кун,
Ки гар тахл аст, ширин аст аз он лаб, ҳар чӣ фармой.
Гумон аз ташнагӣ бурдам, ки дарё то камар бошад,
Чу поёнам бирафт, акнун бидонистам, ки дарёй.
Ту хоҳӣ остин афшону хоҳӣ рӯй дарҳам каш,
Магас чое нахоҳад рафтан аз дӯкони ҳалвой.
Қиёмат мекунӣ, Саъдӣ, бад-ин ширин сухан гуфтан,
Мусаллам нест тӯтиро дар айёмат шакархой.

Ту бо ин лутфи табъу дилрабой,
Чунин сангиндилу саркаш чарой.
Ба як бор аз ҷаҳон дил дар ту бастам,
Надонистам, ки паймонам напоӣ.
Шаби торик хичронам бифарсуд,
Яке аз дар дарой, эй рушноӣ.
Саре дорам муҳайё бар кафи даст,
Ки дар поят фишонам чун дарой.
Хатои маҳз бошад бо ту гуфтан
Ҳадиси ҳусни хубони хитой.
Нигоре саҳт маҳбубию матбӯъ,
Валекин сустмеҳру бевафой.
Дило, гар ошиқӣ, доим бар он бош,
Ки саҳтӣ биниву ҷаврозмой.
В-агар токат надорӣ ҷаври маҳдум,
Бирав Саъдӣ, ки хидматро нашоӣ.

Корвон мераваду бори сафар мебанданд,
То дигар бор кӣ бинад, ки ба мо пайванданд?
Хайлтошони ҷафокору муҳиббони малул,
Хаймаро ҳамчу дил аз сӯҳбати мо барканданд.
Он ҳама ишва, ки дар пеш ниҳоданду гурур,
Оқибат рӯзи чудой паси пушт афканданд.
Тамаъ аз дӯст на ин буду тавакқуъ на чунин,
Макун, эй дӯст, ки аз дӯст ҷафо напсанданд!
Мо ҳамонему, ки будему муҳаббат боқист,
Тарки сӯҳбат накунад дил, ки ба меҳр оганданд.
Айби шириндаҳанон нест, ки хун мерезанд,
журми соҳибназарон аст, ки дил мебанданд.
Марази ишқ на дардест, ки мешояд гуфт,
Бо табибон, ки дар ин боб на донишманданд.
Сорбон, рахт манех бар шутуру бор мабанд,
Ки дар ин марҳала бечора асире чанданд!
Табъ хурсанд намебошаду бас менакунад,
Меҳри онон, ки ба нодидани мо хурсанданд.
Мачлиси дӯст, ки бе нолаи Саъдӣ хуш нест,
Шамъ мегиряду наззорагиён механданд.

✓ Сарви баланд бин, ки чӣ рафтор мекунад?
Шуҳи шакардаҳан, ки чӣ гуфтор мекунад?
Девона мекунад дили соҳибтамирро,
Ҳар гаҳ, ки илтифот паривор мекунад.
Он чашми маст бин, ки ба шуҳиву дилбарӣ
Қасди ҳалоки мардуми хушёр мекунад.
Мо рӯй карда аз ҳама олам ба рӯи ӯ
В-он сустмеҳр рӯй ба девор мекунад. .
Зоҳид хабар надорад аз андӯҳи ошиқон,
Хуфтасту айби мардуми бедор мекунад.
Ман тоқату шикоб надорам зи рӯи хуб,
Саъдӣ ба аҷзи ҳештан иқрор мекунад!
Бечора аз мутолиаи рӯи неқувон,
Сад бор тавба карду дигар бор мекунад.

Мо дар ин шаҳр ғарибему дар ин мулк ғақир,
Ба каманди ту гирифтору ба доми ту асир.
Дари офоқ кушодаст, валекин бастаст
Аз сари зулфи ту дар пой дили мо занҷир.
Ман назар бозгирифтани натавонам ҳама умр,
Аз ман, эй хусрави хубон, ту назар бозмагир!
Гарчи дар ҳайли ту бисёр беҳ аз мо бошад,
Мо туро дар ҳама олам нашиносем назир!
Дар дилам буд, ки чон бар ту фишонам рӯзе,
Боз бар хотирам омад, ки матоест ҳақир.
Ин ҳадис аз сари дард аст, ки ман меғӯям,
То бар оташ наниҳӣ, бӯй наёяд зи абир.
Гар бигӯям, ки маро ҳоли парешоне нест,
Ранги рухсор хабар медиҳад аз сирри замир.
Ишқи пиронасар аз ман аҷабат меояд,
Чӣ ҷавонӣ ту, ки аз даст бибурдӣ дили пир?
Ман аз он ҳар ду камонхонаи абруӣ ту чашм
Барнагирам, в-агар дида бидузанд ба тир!
Аҷаб аз ақли касоне, ки маро панд диҳанд,
Бирам, эй хоҷа, ки ошиқ набувад пандпазир!
Саъдиё, пайкари матбӯъ барои назар аст,
Гар набинӣ, чӣ бувад фоидаи чашми басир?!

Ҷазои он, ки нагуфтем шукри рӯзи висол,
Шаби фиروق нахуфтем лочарам зи хаёл.
Бидор як нафас, эй қонид ин зимомӣ ҷамал,
Ки дида сер намегардад аз назар ба ҷамол!
Фироқи дӯст чунон танг нест бар дили ман,
Ки душманон, ки ба фурсат биёфтанд маҷол.
Ба теғи ҳиндӣ душман қитол менакунад,
Чунон ки дӯст ба шамшери ғамзаӣ қаттол.
Ҷамоате, ки назарро ҳаром медонанд.
Назар ҳаром бикарданду хуни халқ ҳалол.
Гизол агар ба каманд уфтад, аҷаб набувад,
Аҷаб фитодани мард аст дар каманди гизол!
Ту дар канори Фуротӣ, надонӣ ин маънӣ,
Ба роҳи бодия донанд қадри оби зулол.
Агар муроди насихаткунони ман ин аст,
Ки тарки дӯст бигӯям, тасаввурест маҳол!
Ба хоки пой ту, чоно, ки то сарам наравад,
Зи сар бадар накунам ҳамчунон умеди висол.
Сухан дароз кашидему ҳамчунон боқист,
Ки зикри дӯст наёрад ба ҳеч гуна малол.
Ба нола кор муяссар намешавад, Саъдӣ!
Валек нолаи бечорагон хуш аст, бинол!

✓ Гар гуссаи рузгор гуям,
Бас қиссаи бешумор гуям.
Як.умри ҳазор сол бояд,
То ман яке аз ҳазор гуям!
Чашмам ба забони ҳол гуяд,
Не он ки ба ихтиёр гуям.
Бар ман дили анчуман бисӯзад,
Гар дарди фироқи ёр гуям.
Мургони чаман фиғон бароранд,
Гар фурқати навбаҳор гуям.
Ёрони сабуҳиям кучоянд?
То дарди дили хумор гуям.
Дарди дили беқарор, Саъдӣ,
Ҳам бо дили беқарор гуям.
Кас нест, ки дил суи ман орад,
То гуссаи рузгор гуям.

Ишқбозӣ на ман, охир, ба ҷаҳон овардам,
Ё гуноҳест, ки аввал мани мискин кардам.
Ту ки аз сурати ҳоли дили ман беҳабарӣ,
Ғами дил бо ту нагуям, ки надонӣ дардам.
Эй, ки манъам кунӣ аз ишқу маломат гуӣ,
Ту набудӣ, ки ман ин ҷоми муҳаббат хурдам!
Ту бирав маслиҳати хештан андеш, ки ман
Тарки ҷон додам аз он рӯз, ки дил биспурдам.
Аҳдам ин аст, ки ҷон дар сари кори ту кунам,
Ғар ман ин аҳд ба поён набарам, номардам!
Ман, ки рӯй аз ҷама олам ба висолат кардам,
Шарти инсоф набошад, ки бимонӣ фардам.
Рост хоҳӣ, ту маро шефта мегардонӣ!
Гирди олам ба чунин рӯз на ман мегардам!
Хоки наълайни ту, эй дӯст, намеёрам шуд,
То бад-ин домани исмат нанишинад гардам!
Рӯзи девони ҷазо дасти ману домани ту,
Ту бигуӣ дили Саъдӣ ба чӣ чурм озурдам!

Ман он наям, ки дил аз меҳри дӯст бардорам,
Агар зи кинаи душман ба чон расад корам.
На рӯи рафтнам аз хоки остонаи дӯст,
На эҳтимоли нишастан, на пои рафторам!
Кучо равам, ки дилам пойбанди меҳри касест,
Сафар кунед рафиқон, ки ман гирифторам!
На ӯ ба чашми иноят назар ба ҷониби мо
Намекунад, ки ман аз заъф нопадидорам.
Агар ҳазр тааннуг куню таъна занӣ,
Ман ин тариқи муҳаббат зи даст нагзорам!
Маро ба манзари хубон, агар набошад майл,
Дуруст шуд ба ҳақиқат, ки нақши деворам.
Дар он қазия, ки бо мо ба сулҳ бошад дӯст,
Агар ҷаҳон ҳама душман шавад, чӣ ғам дорам?
Ба ишқи рӯи ту иқроп мекунад Саъдӣ,
Ҳама ҷаҳон бадар оянд, гӯ, ба инкорам!
Кучо тавонамат инкори дӯстӣ кардан,
Ки оби дида гувоҳӣ диҳад ба иқрорам.

Нарафт, то ту бирафтӣ, хаёлат аз назарам,
Бирафт дар ҳама олам ба бедилӣ хабарам.
На бахту давлати онам, ки бо ту биншинам,
На сабру тоқати онам, ки аз ту даргузарам.
Ман аз ту рӯй нахоҳам ба дигаре овард,
Ки зишт бошад ҳар рӯз қиблаи дигарам!
Балои ишқи ту дар ман чунон асар кардаст,
Ки панди олиму ҷоҳил намекунад асарам.
Қиёматам, ки ба девори ҳашир пеш оранд,
Миёни он ҳама ташвиш дар ӯ менигарам!
Ба ҷони дӯст, ки то дӯст дар барам бошад,
Ҳазор душман агар бар саранд, ғам нахӯрам!
Нишони пайкари хубат наметавонам дод,
Ки дар тааммули ӯ хира мешавад басарам.
Ту низ агар нашиносӣ маро, аҷаб набувад,
Ки ҳар чи дар назар ояд, аз он заифтарам.
Ба ҷону сар, ки нагардонам аз висолат рӯй,
Агар ҳазор маломат расад ба ҷону сарам!
Маро мағӯй, ки Саъдӣ, чаро парешонӣ?
Хаёли рӯи ту бармекунад ба якдигарам.

Нишони бахти баланд асту толеи маймун,
Алассабоҳ назар бар ҷамоли рӯзафзун!
Алалхусус касеро, ки табъи мавзун аст,
Чӣ гуна дӯст надорад шамоили мавзун?
Гар обрӯй бирезад миёни анҷуманат,
Ба дасти дӯст ҳалол аст, агар бирезад хун!
Мисоли ошиқу маъшук ҳамчу парвонаст,
Сари ҳалок надорӣ, магард перомун!
Бисӯхт Мачнун дар ишқи сурати Лайлӣ,
Аҷаб, ки Лайлиро дил насӯхт бар Мачнун!
Ҳамин тағайюри берун далели ишқ бас аст,
Ки дар ҳадис намегунҷад иштиёқи дарун!
Агар касе нафасе аз замони сӯҳбати дӯст
Ба мулки рӯи замин медиҳад, зиҳӣ мағбун!
Сухан дароз кашидему ҳамчунон боқист
Ҳадиси дилбари фаттону ошиқи мафтун.
Ҷафои ишқи ту чандон, ки мекашад Саъдӣ,
Ҳаёли васли ту аз сар намекунад берун!

Эй боги ҳусн чун ту ниҳоле наёфта!
Рухсораи ҷаҳон чу ту ҳоле наёфта.
Тобандатар зи руи ту моҳе надида ҷарх,
Хуштар зи абруи ту ҳилоле наёфта.
Бар даври орази ту назар карда офтоб,
Худро латофатею ҷамоле наёфта.
Ҷархи мушаъбид аз руҳи обидфиреби ту
Дар зери ҳафт парда ҳаёле наёфта.
Худро ба зери ҷангали шоҳини ишқи ту
Анқои сабри ман пару боле наёфта.
То кай зи дарди ишқи ту нолад равони ман,
Рузе ба лутф аз ту мисоле наёфта?
Афтода дар забони халоиқ ҳадиси ман,
Бо ту ба як ҳадис маҷоле наёфта.
Зоил шавад ҳар он чи бакуллӣ камол ёфт,
Умрам завол ёфт камоле наёфта.
Гулбарги айши ман ба ҷӣ уммед бишкуфад
Аз бӯстони васл шамоле наёфта?
Саъдӣ ҳазор ҷома ба рузе қабо кунад,
Як меҳрубонӣ аз ту ба соле наёфта!

Хилофи шарти муҳаббат чӣ маслиҳат дидӣ,
Ки баргузаштию аз дӯстон напурсидӣ!
Гирифтамат, ки наёмад зи рӯи халк озарм,
Ки бе гунаҳ бikuшӣ, аз Худо натарсидӣ?!
Бипӯш рӯи нигорину зулфи мушкинро,
Ки ҳусни талъати хуршедро бипӯшидӣ!
Ҳазор бедили муштокро ба ҳасрати он,
Ки лаб ба лаб расадат, чон ба лаб расонидӣ!
Маҳаллу қимати хеш он замон бидонистам,
Ки баргузаштию моро ба ҳеч нахаридӣ.
Ҳазор бор бигуфтему ҳеч суд надошт,
Ки гирди ишқ магард, эй факиру гардидӣ!
Туро маломати риндону ошиқон, Саъдӣ,
Дигар ҳалол набошад, ки худ билағзидӣ!
Ба тег мезаду мерафту боз менигарист,
Ки тарки ишқ нагуфтӣ, сазои худ дидӣ!

На танҳо ман гирифторам ба доми зулфи зебое,
Ки ҳар кас бо дилороме саре доранду савдое!
Қарини ёри зеборо чӣ парвои чаман бошад?
Ҳазорон сарви бӯстонӣ фидои сарвболое!
Маро нисбат ба шайдой кунад моҳи парипайкар,
Ту дил бо хештан дорӣ, чӣ донӣ ҳоли шайдое?
Ҳамедонам, ки фарёдам ба гӯшаш мерасад, лекин
Чӣ ғам осудахотирро зи ҳоли ношикебое?
Агар Фарҳодро ҳосил нашуд пайванд бо Ширин,
На охир чони ширинаш баромад дар таманное?
Хирад бо ишқ мекӯшад, ки вайро дар каманд орад,
Валекин барнамеояд заифе бо тавоное.
Маро вақте зи наздикон маломат сахт меомад,
Натарсам дигар аз борон, ки афтодам ба дарёе!
Ту хоҳӣ хашм бар мо гиру хоҳӣ чашм бар мо кун,
Ки моро бо касе дигар намондаст аз ту парвое!
Напиндорам, ки Саъдиро биёзорӣю бигзорӣ,
Ки баъд аз сояи лутфат надорад дар ҷаҳон ҷое!
Ман он хоки вафодорам, ки аз ман бӯи меҳр ояд,
В-агар бодам барад чун хок ҳар ҷузве ба ақсое!

Хуш бувад ёреву ёре бар канори сабзасоре,
Меҳрубонон рӯй бар ҳам в-аз ҳасудон бар каноре.
Ҳар киро бо дилситоне айш меафтад замоне,
Гу: ғанимат дон, ки дигар дер-дер афтад шикоре.
Роҳати чон аст рафтан бо дилороме ба саҳро,
Айни дармон аст гуфтан дарди дил бо ғамгусоре.
Ҳар ки манзуре надорад умр зоеъ меғузорад,
Ихтиёр ин аст дарёб, эй ки дорӣ ихтиёре!
Ишк дар олам набудӣ, гар набудӣ рӯи зебо,
Гар на гул будӣ, нахондӣ булбуле бар шохсоре.
Бори беандоза дорам бар дил аз савдои ҷонон,
Охир, эй бераҳм, боре аз дилам баргир боре!
Донӣ, аз баҳри ҷӣ маънӣ хоки поят менабошам?
То туро наншонад аз ман бар дили нозук губоре!
В-ар туро бо хоксоре сар ба сӯҳбат барнаёяд,
Бар сари роҳат бияфтам, то кунӣ бар ман гузоре!
Зиндагонӣ сарф кардан дар талаф ҳайфе набошад,
Гар даре хоҳӣ кушудан, сахл бошад интизоре.
Дустон, маъзур доред аз ҷавонмардию раҳмат,
Гар бинолад дардманде ё бинолад беқароре!
Рафтанаш дил мерабояд, гуфтанаш ҷон мефазояд,
Бо ҷунин ҳусну латофат чун кунад парҳезоре?
Умри Саъдӣ гар сар ояд дар ҳадиси ишк, шояд,
К-ӯ нахоҳад монд, бешак, в-ин бимонад ёдгоре.

Дидор менамоию парҳез мекуни,
Бозори хешу оташи мо тез мекуни!
Гар хуни дил хурӣ, фараҳафзой мехурӣ,
В-ар қасди ҷон кунӣ, тарабангез мекуни!
Бар талхайшии ман агар ханда оядат,
Шояд, ки хандаи шакарomez мекуни!
Ҳайрони дасту дашнаи зебот мондаам,
К-оҳанги хуни ман чӣ диловез мекуни?
Саъдӣ, гулат шукуфт, ҳамоно, ки субҳдам
Фарёди булбулони сахархез мекуни!

Моро биҳишт сӯхбати ёрони ҳамдам аст
Дидори ёри номутаносиб чаҳаннам аст!
Ҳар дам, ки дар ҳузури азизе бар сар барӣ,
Дарёб, к-аз ҳаёти қаҳон ҳосил он дам аст!
На ҳар кӣ чашму гушу даҳон дорад одамист,
Бас девро, ки сурати фарзанди одам аст.
Он аст одамӣ, ки дар ӯ ҳусни сират аст,
Ё лутфи суратест, дигар ҳашви олам аст.
Ҳаргиз ҳасад набурдаву ҳасрат нахӯрдаам,
Љуз бар ду рӯи ёри мувофиқ, ки дар ҳам аст.
Онон, ки дар баҳор ба саҳро намераванд,
Бӯи хуши рабеъ бар эшон муҳаррам аст.
В-он сангдил, ки дида бидӯзад зи рӯи хуб,
Пандаш мадеҳ, ки қаҳл дар ӯ нек маҳкам аст!
Ором нест дар ҳама олам ба иттифок
В-ар ҳаст, дар муҷовирати ёри маҳрам аст.
Гар хуни тоза меравад аз решеи аҳли дил,
Дидори дӯстон, ки бубинанд, марҳам аст!
Дунё хуш асту мол азиз асту тан – шариф,
Лекин рафиқ бар ҳама чизе муқаддам аст!
Мумсик барои мол ҳамасола тангдил,
Саъдӣ ба рӯи дӯст ҳамарӯза хуррам аст.

Субҳе муборак аст назар бар ҷамоли дӯст,
Бар хӯрдан аз дарахти умеди висоли дӯст.
Бахтам нахуфта буд, ки аз хоби бомдод,
Бархостам ба толеи фархундафоли дӯст.
Аз дил бурун шав, эй ғами дунёву охират,
К-ин хона ҷои дев бувад ё маҷоли дӯст!
Хоҳам, ки беҳи сӯхбати агёр барканам,
Дар боғи дил раҳо накунам ҷуз ниҳоли дӯст!
Ташриф доду рафт, надонам зи беҳудӣ,
К-ин дӯст буд дар назарам ё ҳаёли дӯст?
Ҳушам намонду ақл бирафту сухан бибаст,
Муқбил қасе, ки маҳв шавад дар ҷамоли дӯст.
Саъдӣ, ҳиҷоб нест, ту оина пок дор!
Зангорхӯрда чун бинамояд ҷамоли дӯст?

Онро, ки ғаме чуи ғами ман нест, чӣ донад,
К-аз шавқи туам дида чӣ шаб мегузаронад?
Вақт аст, гар аз пой дароям, ки ҳама умр
Боре накашидам, ки ба ҳичрони ту монад.
Сӯзи дили Яъқуби ситамдида зи ман пурс,
В-андӯҳи дили сӯхтагон сӯхта донад!
Девона, гараш панд диҳӣ, кор набандад
В-ар банд ниҳӣ, сиёсила аз ҳам гусалонад.
Мо бе ту ба дил бариназдеи оби сабурӣ,
Дар оташи сӯзанда сабурӣ кӣ тавонад?
Ҳар ғаҳ ки бисӯзад чигарам, дида бигиряд
В-ин гиря на обест, ки оташ бинишонад!
Султони ҳаёлат шабе ором нагирад,
То бар сари сабри мани мискин надавонад.
Ширин нанамояд ба диҳонаш шакари васл,
Онро, ки фалак захри ҷудой начашонад.
Гар бори дигар домани коме ба каф орам,
То зиндаам аз чапчи мишаи кас нараҳонад!
Тарсам, ки намонам маи аз ин ранҷ, дарего,
К-андар дили маи ҳасрати рӯи ту бимонад!
Қосид равад аз Порс ба киштӣ ба Хуросон,
Гар чашти маи андар ақибаш сел биронад!
Фарёд, ки гар ҷабири фироқи ту нависам,
Фарёд барояд зи дили ҳар ки бихонад!
Шарҳи ғами ҳичрони ту ҳам бо ту тавон гуфт,
Пайдост, ки қосид чӣ ба самъи ту расонад?
Зинҳор, ки хун мечакад аз гуфтаи Саъдӣ,
Ҳар к-ин ҳама ништар бихӯрад, хун бичаконад!

Чу булбули сахарӣ баргирифт навбати бом,
Зи тавбахонаи танҳой омадам бар бом.
Нигоҳ мекунам аз пеш рояти хуршед,
Ки мебарад ба уфуқ парчами сипоҳи зулом.
Баёзи рӯз баромад чу аз дувочи сиёҳ,
Бараҳна боз нишинад яке сапедандом.
Дилам ба ишқ гирифтору ҷон ба меҳр ғарав,
Даромад аз дарам он дилфиреби ҷонором.
Сарам ҳанӯз ҷунон масти бўи он нафас аст,
Ки бўи анбару гул раҳ намебарад ба маишом.
Дигар ман аз шаби торик ҳеҷ ғам нахӯрам,
Ки ҳар шаbero рӯзе муқаддар аст анҷом.
Тамом фаҳм накардам, ки арғувону гул аст
Дар остинаш, ё дасту соиди гулфом?
Дар обгинааш обе агар қиёс кунӣ,
Надонӣ об кадом асту обгина кадом?
Биёр, соқӣ, дарёи Машриқу Мағриб,
Ки дер маст шавад, ҳар ки май хӯрад ба давом.
Ман он наям, ки ҳалол аз ҳаром нашносам,
Шароб бо ту ҳалол асту об бе ту ҳаром!
Ба ҳеҷ шаҳр набошад ҷунин шакар, ки туй,
Ки тӯтиёне чу Саъдӣ дароварӣ ба калом!
Раҳо намекунад ин назми чун зиреҳ дар ҳам,
Ки ҳасм теги тааннута бароварад зи ниём.

Хиромон аз дарам боз о, к-ат аз чон орзумандам,
Ба дидори ту хушнудам, ба гуфтори ту хурсандам!
Агарчи хотират бо ҳар касе пайвандҳо дорад,
Мабод он рӯзу он хотир, ки ман бо чуз ту пайвандам!
Касе монанди ман сустӣ, зихӣ, бадахди сангиндил!
Макун, к-андар вафодорӣ нахоҳӣ ёфт монандам!
Агар худ неъматӣ Қорун касе дар поят андозад,
Кучо ҳамтои ман бошад, ки чон дар поят афкандам!
Ба ҷонат, к-аз миёни чон зи ҷонат дӯсттар дорам,
Ба ҳаққи дӯстӣ, чоно, ки бовар дор савгандам!
Макун рағбат ба ҳар сӯе, ба ёрони пароканда,
Ки ман меҳри дигар ёрон зи ҳар сӯе парокандам.
Шароби васлат андар деҳ, ки чоми ҳаҷр нӯшидам,
Дарахти дӯстӣ биншон, ки беҳи сабр баркандам.
Чу пой аз ҷода берун шуд, чӣ нафъ аз рафтани роҳам?
Чу қор аз даст берун шуд, чӣ суд аз додани пандам?
Муаллим гӯ: адаб кам кун, ки ман ночинс шогирдам!
Падар гӯ: панд камтар деҳ, ки ман ноаҳл фарзандам!
Ба ҳорӣ дар паят Саъдӣ чу гард афтода меғӯяд:
«Писандӣ бар дилам гарде, ки бар домонт напсандам?»

Як рӯз ба шайдой дар зулфи ту овезам,
З-он ду лаби ширинат сад шӯр барангезам!
Гар қасди ҷафо дорӣ, инак ману инак сар,
В-ар роҳи вафо дорӣ, чон дар қадамат резам!
Бас тавбаву парҳезам, к-аз ишқи ту ботил шуд,
Минбаъд бад-он шартам, к-аз тавба бипарҳезам.
Сими дили мискинам дар хоки дарат гум шуд,
Хоки сари ҳар кӯе бефоида мебезам.
Дар шаҳр ба расвой душман ба дафам барзад,
То бар дафи ишқ омад, тири назари тезам.
Мачнуни руҳи Лайлӣ, чун Қайси Баниомир,
Фарҳоди лаби Ширин, чун Хусрави Парвезам.
Гуфтӣ: «Ба ғамам биншин, ё аз сари чон бархез!»
Фармон барамат, чоно, биншинаму бархезам!
Гар бе ту бувад ҷаннат, бар кунгура наншинам,
В-ар бо ту бувад дӯзах, дар силсила овезам!
Бо ёди ту гар Саъдӣ дар пӯст намегунҷад,
Чун дӯст ягона шуд, бо ғайр наёмезам!

Дилам то ишқбоз омад, дар ӯ чуз ғам намебинам,
Дили беғам кучо чӯям, ки дар олам намебинам.
Даме бе ҳамдаме хуррам зи чонам барнамеояд,
Даме бо чон барояд, чунки як ҳамдам намебинам!
Маро розест андар дил ба хуни дида парварда,
Валекин бо кӣ гуям роз, чун маҳрам намебинам?
Қаноат мекунам бо дард, чун дармон намеёбам,
Таҳаммул мекунам бо захм, чун марҳам намебинам.
Хушову хуррамо он дил, ки ҳаст аз ишқ бегона,
Ки ман то ошно гаштам, дили хуррам намебинам.
Нами чашм обрӯи ман бибурд, азбаски мегирям,
Чаро гирям, к-аз он ҳосил бурун аз нам намебинам?
Кунун дам даркаш, эй Саъдӣ, ки кор аз даст берун шуд,
Ба уммеди даме бо дӯст, в-он дам ҳам намебинам!

Эй валвалаи ишқи ту бар ҳар сари кӯе!
Рӯи ту бибурд аз дили мо ҳар гами рӯе.
Охир сари мӯе ба тараҳҳум нигар оиро,
К-оҳе бувадаш таъбия бар ҳар буии мӯе.
Кам менашавад ташнагии дидан шӯхам,
Бо он ки равон кардаам аз ҳар мижа чӯе.
Эй ҳар тане аз меҳри ту афтода ба кунце,
В-эй ҳар диле аз шавқи ту ошора ба сӯе!
Мо як дилу ту шарм надорӣ, ки барой
Ҳар лаҳза ба дастонсю ҳар рӯза ба хӯе.
Дар кон набувад чун тани зебон ту сие,
В-аз санг нахезад чу дили сахти ту рӯе.
Барҳам назанад дасти хазон базми раёҳин,
Гар бод ба бӯстон барад аз зулфи ту бӯе!
Бо ин ҳама майдони латофат, ки ту дорӣ,
Саъдӣ чӣ бувад дар хамаи чавғони ту? –Гӯе!

Чӣ чурм рафт, ки бо мо сухан намегӯй?
Қиноят аз тарафи мост, ё ту бадхӯй?
Ту аз набот гарав бурдаӣ ба ширинӣ,
Ба иттифок, валекин наботи худруӣ!
Ҳазор чон ба иродат туро ҳамечӯянд,
Ту, сангдил, ба латофат диле намеҷӯӣ!
Валек бо ҳама айб аз ту сабр натвон кард,
Биёву гар ҳама бад кардӣ, ки некуӣ!
Ту бад мағӯӣ в-агар низ хотират бошад,
Бигӯӣ аз он лаби ширин, ки нек меғӯӣ!
Гулам набояду сарвам ба чашм дарнояд,
Маро висоли ту бояд, ки сарви гулбӯӣ!
Ҳазор чома сипар сохтему ҳам бигзашт,
Хаданги гамзаи хубон зи далқи нӯхтӯӣ.
Ба дасти ҷаҳд нашоёд гирифт домани ком,
Агар нахоҳадат, эй нафс, хира мепӯӣ!
Дуруст шуд, ки ба як дил ду дӯст натвон дошт,
Ба тарки хеш бигӯӣ, эй ки толиби ӯӣ!
Ҳамин ки пой ниҳодӣ бар остонаи ишқ,
Ба даст бош, ки даст аз ҷаҳон фуру шӯӣ!
Дарознои шаб аз чашми дардмандон пурс,
Ту қадри об ҷӣ донӣ, ки бар лаби ҷӯӣ!
Зи хоки Саъдии бечора бӯи ишқ ояд,
Ҳазор сол пас аз марги ӯ, агар бӯӣ...

Эй бод, ки бар хоки дари дуст гузаштӣ,
Пиндорамат аз равзаи ризвони бихишти!
Дур аз сабабе нест, ки шуридаи сандо,
Ҳар лаҳза чу девона давон бар дару даштӣ.
Боре магарат бар рухи ҷонон назар афтод,
Саргашта чу ман дар ҳама офоқ бигаштӣ!
Аз каф надихам домани маъшукани зебо!
Ҳил, то биравад номи ман, эй ёр, ба ҷишти!
Ҷуз ёди ту бар хотири ман нагзарад, эй ҷон!
Бо он ки ба якбораам аз ёд бихишти!
Бо табъи малулат ҷӣ кунад дил, ки насозад,
Шурта ҳама вақте набувад лойқи кишти.
Бисёр гузаштӣ, ки накардӣ суи мо чашм,
Як дам нанишастам, ки ба хотир нагузаштӣ.
Шӯхӣ – шакаралфозу маҳӣ – лолабаногун,
Саврӣ – суманандому бутӣ – хурсириштӣ!
Қуллоб ту дар кас нафикандӣ, ки набурдӣ,
Шамшер ту бар кас накашидӣ, ки накуштӣ!
Селоби қазо настурад аз дафтари айём,
Инҳо, ки ту бар хотири Саъдӣ бинавиштӣ!

Хилофи сарвро рузе хиромон сӯи бӯстон ой,
Даҳон чун гуча бикшою чу гулбун дар гулистон ой.
Дамодам хуриён аз хулди ризвон мефиристандат,
Ки эй хурии инсонӣ, даме дар боғи ризвон ой.
Гарат андеша мебошад зи бадгӯёни бемаънӣ,
Чу маънӣ муъчаре барбанду чун андеша пинҳон ой.
Дилам гирди лаби лаълат Сикандарвор мегардад,
Нагӯӣ, к-охир, эй мискии, фарози оби ҳайвон ой.
Чу ақраб душманон дорину ман бо ту чу мизонам,
Барои маслиҳат, моҳо, зи ақраб сӯи мизон ой.
Ҷаҳоне ишқбозонанд дар аҳди сари зулфат,
Раҳо кун роҳи бадахдиву андар аҳди эшон ой.
Хушомад нест Саъдиро дар ин зиндони ҷисмонӣ,
Агар ту якдилӣ бо ӯ, чу ӯ дар олами ҷон ой.

Ту, паризода, надонам зи кучо меоӣ,
К-одамизода набошад ба чунин зебой.
Рост хоӣ, на ҳалолат, ки пинҳон доранд,
Мисли ин рӯю нашоӣ, ки ба кас бинмоӣ.
Сарв бо қомати зебоӣ ту дар маҷлиси боғ,
Натавонад, ки кунад даъвии ҳамболоӣ.
Дар саропои вучудат ҳунаре нест, ки нест,
Айб он аст, ки бар банда намебахшоӣ.
Ба Худо бар ту, ки хуни мани бечора марез,
Ки ман он қадр надорам, ки ту даст олоӣ.
Бе рухат чашм надорам, ки ҷаҳоне бинам,
Ба ду чашмат, ки зи чашмам маран, ӯӣ биноӣ.
На маро ҳасрати ҷоҳ асту на андешаи мол,
Ҳама асбоб муҳайёст, ту дармебоӣ.
Бар ман аз дасти ту чандон ки ҷафо меояд,
Хуштару хубтар андар назарам меоӣ.
Дигаре нест, ки меҳри ту дар ӯ шояд баст,
Чора баъд аз ту надонем ба ҷуз таиҳоӣ.
В-ар бихоӣ зи дари хеш биронӣ моро,
Ҳамчунон шукр кунемат, ки азизи моӣ.
Ман аз ин дар ба ҷафо рӯӣ нахоҳам печид,
Гар бибандӣ ту ба рӯӣ ману гар бикшоӣ.
Чӣ кунад дони давлат, ки қабулаш накунанд,
Мо ҳарисем ба хидмат, ту намефармоӣ.
Саъдиё, духтари анфоси ту бас дил бибурд,
Ба чунин зевари маънӣ, ки ту меорой.
Боди Навруз, ки буи гулу сунбул дорад,
Лутфи ин бод надорад, ки ту мепаймоӣ.

Чӣ рӯяст он ки дидораш бибурд аз ман шикебой,
Гувоҳӣ медиҳад сурат бар ахлоқаш ба зебой.
Нигорино, ба ҳар тундӣ, ки меҳоҳӣ ҷавобам дех,
Агар талх иттифоқ афтад, ба ширинӣ бияндой.
Дигар чун ношикебое бубинам, содиқаш хонам,
Ки ман дар нафси ҳеш аз ту намебинам шикебой.
Аз ин пас айби шайдоён паҳоҳам карду мискинон,
Ки донишманд аз ин сурат барорад сар ба шайдой.
• Чунонам дар диле ҳозир, ки ҷон дар ҷисму хун дар раг,
Фаромӯшам най вақте ки дигар вақт ёд ой.
Шабе хуш ҳар ки меҳоҳад, ки бо ҷонон ба рӯз орад,
Басе шаб рӯз гардонад ба торикиву танҳой.
Биё, эй лӯъбати соқӣ, бигу, эй кӯдаки мутриб,
Ки суфӣ дар самоъ ояд, дутой кард яктой.
Сухан пайдо бувад Сатиди, ки ҳаддаш то кучо бошад,
Забон даркаш, ки мангуриг надорад ҳадди зебой.

Хабарат харобтар кард чарохати ҷудой,
Чу хаёли оби рӯшан, ки ба ташнагон намоӣ.
Ту ҷӣ армуғоне орӣ, ки ба дӯстон фиристӣ?
Чӣ аз ин ба армуғоне, ки ту хештан биӣ.
Бишудию дил бибурдиву ба дасти ғам сунурдӣ,
Шабу рӯз дар хаёливу надонамат кучоӣ?
Дили хешро бигуфтам, чу ту дӯст мегуфтам,
На аҷаб, ки хубруён бикунанд бевафоӣ.
Ту ҷафои худ бикардиву на ман наметавонам,
Ки ҷафо кунам, валекин на ту лоиқи ҷафоӣ.
Чӣ кунанд агар таҳаммул накунанд зердастон,
Ту ҳар он ситам, ки хоҳӣ бикунӣ, ки подшоҳӣ.
Сухане, ки бо ту дорам, ба насими субҳ гуфтам,
Дигаре намешиносам, ту бибар, ки ошноӣ.
Ман аз он гузаштам, эй ёр, ки бишнавам насихат,
Бирав, эй ғақеҳу бо мо мафурӯш порсой.
Ту, ки гуфтаӣ, тааммул накунам ҷамоли хубон,
Бикунӣ, агар чу Саъдӣ назаре биёзмой.
Дари ҷашми бомдодон ба бихишт баргушуданд,
На ҷунон латиф бошад, ки ба дӯст баргушоӣ.

Даричае зи бихишташ ба рӯй бигшой,
Ки бомдоди пагоҳаш ту рӯй бинмой.
Чаҳон шаб асту ту хуршеди оламорой,
Сабоҳи муқбил он, к-аз дарааш ту боз ой.
Беҳ аз ту модари гетӣ ба умри худ фарзанд
Наёварад, ки ҳамин буд ҳадди зебой.
Ҳар он ки бо ту висолаш даме муяссар шуд,
Муяссарааш нашавад баъд аз он шикебой.
Даруни пираҳан аз ғояти латофати ҷисм,
Чу оби софе дар обгина пайдой.
Маро маҷоли суҳан беш дар баёни ту нест,
Камоли ҳусн бибандад забони гуёй.
Зи гуфтугуи авом эҳтироз мекардам,
К-аз ин сипас бинишинам ба кунҷи танҳой.
Вафои сӯҳбати ҷонон ба гӯши ҷонам гуфт,
На ошиқӣ, ки ҳазар мекуни зи расвой.
Гузашт бар ман аз осеби ишқат он чи гузашт,
Ҳанӯз мунтазирам, то чӣ ҳукм фармой.
Дуруза боқии умрам фидои ҷони ту бод,
Агар бикоҳию дар умри худ бияфзой.
Гар ӯ назар накунад, Саъдиё, ба чашми навохт,
Ба дасти саъйи ту бод аст, то напаймой.

Қимати гул биравад, чун ту ба гулзор ой
В-об ширин, чу ту дар хандаву гуфтор ой.
Ин ҳама чилваи товусу хиромидани ӯ
Бори дигар накунад, гар ту ба рафтор ой.
Чанд бор охират, эй дил, ба насихат гуфтам,
Дида бардӯз, набояд, ки гирифтор ой.
Маҳ чунин хуб набошад, ту магар хуршедӣ,
Дил чунин саҳт набошад, ту магар хорой?
Гар ту сад бор биёӣ ба сари кунгтаи ишқ,
Чашм бошад матарсад, ки дигар бор ой.
Сипар аз теги ту дар рӯй кашидан наҳист,
Ман хусумат накунам, гар ту ба пайкор ой.
Кас намонад, ки ба дидори ту вола нашавад,
Чун ту лӯъбат зи паси парда падидор ой.
Дигар, эй бод, ҳадиси гулу сунбул накунӣ,
Гар бар он сунбули зулфу гули рухсор ой.
Дӯст дорам, ки касат дӯст надорад чуз ман,
Ҳайф бошад, ки ту дар хотири агёр ой.
Саъдиё, духтари анфоси ту бас дил бибурд,
Ба чунин сурату маънӣ, ки ту меорой.

МУНДАРИЧА

Суханофарин	3
Тани одамӣ шариф аст ба чони одамият	6
Эй сорбон, оҳиста рон, к-ороми чонам меравад!	7
Хуррам он рӯз, ки чун гул ба чаман боз ой	8
То каям интизор фармой	9
Агар ту фориғӣ аз ҳоли дӯстон ёро!	10
Дӯст медорам ман ин нолидани дилсӯзро	11
Имшаб сабуктар мезананд ин табли беҳангомро	12
З-андоза берун ташнаам, соқӣ, биёр он обро!	13
Мохрӯё, рӯи хуб аз ман матоб!	14
Мутаносибанду мавзун ҳаракоти дилфиребат	15
Он на зулф асту баногӯш, ки рӯз асту шаб аст	16
Эй лӯъбати хандон, лаби лаълат кӣ газидаст?	17
Аз ҳар чӣ меравад сухани дӯст хуштар аст	18
Ин тӯӣ ё сарви бӯстонӣ ба рафтор омадаст?	19
Чашмат хуш асту бар асари хоб хуштар аст	20
Дида аз дидори хубон баргирифтани мушқил аст	21
Имшаб, ба ростӣ, шаби мо рӯзи равшан аст	22
Машнав эй дӯст, ки гайр аз ту маро ёре ҳаст!	23
Эй, ки гуфтӣ: «Ҳеч мушқил ҷуз фироқи ёр нест»	24
Ин ки ту дорӣ, қиёмат аст, на қомат!	25
Биё, ки навбати сулҳ асту дӯстию иноят	26
Ғуломи он сабукрӯхам, ки бо ман сар гарон	27
дорад	
Шаби ошиқони бедил чӣ шаби дароз бошад	28
Зинда шавад, ҳар кӣ пеши дӯст бимирад	29
Гуфтамаш сер бубинам, магар аз дил биравад	30
Маро роҳат аз зиндагӣ дӯш буд	31

На чандон орзумандам, ки васфаш дар баён ояд	32
Хафтае меравад аз умру ба даҳ рӯз кашид	33
Ин кист, ки меравад ба нахчир	34
Муборактар шабу хуррамтарин рӯз	35
Бӯи баҳор омад, бинол, эй булбули шириннафас!	36
Агар дастам диҳад рӯзе, ки инсоф аз ту бистонам	37
Аз ту бо маслиҳати хеш наменпардозам	38
Зи дастам барнамеояд, ки бе ёди ту бинишиам	39
Шаби дароз ба уммеди субҳ бедорам	40
Ғами замона ҳурам ё фироқи ёр кашам?	41
Маро то нукра бошад, мефишонам!	42
Бигзор, то бигирям, чун абр дар баҳорон!	43
Чӣ хуш бувад ду дилороми даст бар гардан	44
Хушову хуррамо вақти ҳабибон	45
Дар васф наёяд, ки чӣ ширин даҳан аст он!	46
Эй боди бомдодӣ, хуш меравӣ ба шодӣ	47
Ин чӣ рафтор аст, к-ороми дил аз ман мебарӣ?	48
Завқе чунон надорад бе дӯст зиндагонӣ	49
Зи ҳад бигзашт муштоқию сабр андар ғамат, ёро	50
Ман бад-ин хубию зебой надидам рӯйро	51
Магар насими сахар бӯи зулфи ёри ман аст	52
Гар касе сарв шунидаст, ки рафтаст, ин аст	53
Эй пайки пайхучаста, ки дорӣ нишони дӯст!	54
Маро ту ғояти мақсудӣ аз ҷаҳон, эй дӯст!	55
Ҳар кӣ ҳар бомдод пеши касест	56
Гар ҷон талабӣ, фидои ҷонат!	57
Имрӯз дигарам ба фироқи ту шом шуд	58
Аз дасти дӯст ҳар чӣ ситонӣ шакар бувад	59
Ҳар шаб андешаи дигар кунаму рои дигар	60
Рӯзгорест, ки савдозадаи рӯи туам	61

Сухани ишқи ту ҳар гаҳ ки барояд ба забонам	62
Гар даст диҳад ҳазор чонам	63
Ман аз он рӯз, ки дар банди туам, озодам!	64
Эй ба дидори ту равшан чашми оламбини ман!	65
Фироқи дӯстонаш боду ёрон	66
Гувоҳе амин аст бар дарди ман	67
Ман аз дасти камондорони абру	68
Эй боди субҳдам, хабари дилситон бигӯй!	69
Охир нигоҳе боз кун, вақте ки бар мо бигзарӣ!	70
Зинда бе дӯст хуфта дар ватане	71
Рафтию ҳамчунон ба ҳаёли ман андарӣ	72
Гарам роҳатрасонӣ, в-ар газой	73
Ҳаргиз ҳасад набурдам бар мансабею моле	74
Ту аз ҳар дар, ки боз ой, бад-ин хубию зебой	75
Ту бо ин лутфи табъу дилрабой	76
Корвон мераваду бори сафар мебандад	77
Сарви баланд бин, ки чӣ рафтор мекунад?	78
Мо дар ин шаҳр ғарибему дар ин мулк фақир	79
Ҷазои он ки нагуфтем шукри рӯзи висол	80
Гар ғуссаи рӯзгор гӯям	81
Ишқбозӣ на ман, охир, ба ҷаҳон овардам	82
Ман он наям, ки дил аз меҳри дӯст бардорам	83
Нарафт, то ту бирафти, ҳаёлат аз назарам	84
Нишони бахти баланд асту толеи маймун	85
Эй боғи ҳусн чун ту ниҳоле наёфта!	86
Ҳилофи шарти муҳаббат чӣ маслиҳат дидӣ	87
На танҳо ман гирифторам ба доми зулфи зебое	88
Хуш бувад ёреву ёре бар канори сабзазоре	89
Дидор менамоию парҳез мекунӣ	90
Моро бихишт сӯҳбати ёрони ҳамдам аст	91

Субҳе муборак аст назар бар ҷамоли дӯст	92
Онро, ки ғаме чун ғами ман нест, ҷӣ донад	93
Чу булбули сахарӣ баргирифт навбати бом	94
Хиромон аз дарам боз о, к-ат аз ҷон орзумандам	95
Як рӯз ба шайдоӣ дар зулфи ту овезам	96
Дилам то ишқбоз омад, дар ӯ ҷуз ғам намебинам	97
Эй валвалаи ишқи ту бар ҳар сари кӯе!	98
Чӣ ҷурм рафт, ки бо мо сухан намегӯй?	99
Эй бод, ки бар хоки дари дӯст гузаштӣ	100
Хилофи сарвро рӯзе хиромон сӯи бӯстон оӣ	101
Ту паризода, надонам зи кучо меоӣ	102
Чӣ рӯст он ки дидораш бибурд аз ман шикебон	103
Хабарат харобтар кард ҷароҳати ҷудой	104
Даричае зи бихишташ ба рӯй бигшой	105
Қимати гул биравад, чун ту ба гулзор оӣ	106

САЪДИИ ШЕРОЗИ

САДУ ЯК ҒАЗАЛ

Мухаррири ороиш *А. Исоев*
Мухаррири техникий *К. Эгамбердиев*

БИ № 3677

Ба матбаа 24.04.08 супурда шуд.

Ба чоп 29.04.08 имзо шуд. Андозаи 84Х108 1/32.

Когази офсет. Ҳуруфи адабӣ. Чопи офсет.

Ќузъи чопии шартӣ. Ќузъи нашрию ҳисоби

Адади нашр 500. Супориши № 9

Нархи шартномавӣ.

Муассисаи нашриявӣ “Ирфон”-и Вазорати фарҳанги

Ҷумҳурии Тоҷикистон, 734018, ш. Душанбе, кӯчаи

Н. Қаробоев, 17.

Зем.

1000

«Ирфон»

ISBN 978-99947-55-98-1

9 789994 755981